

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:38

Tisdagen den 25 november

Kl. 12.00–14.19

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Fråga om hänvisning av motion till utskott

Motion 2025/26:3843 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V)
Stopp för vapenexport till Förenade Arabemiraten
och Saudiarabien
föredrogs.

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Nooshi Dadgostar med flera, Vänsterpartiet, har lämnat in en motion med återopande av 9 kap. 15 § riksdagsordningen. Enligt denna bestämmelse får motioner med anledning av en händelse av större vikt väckas gemensamt av minst tio ledamöter om händelsen inte kunde förutses eller beaktas under allmänna motionstiden eller någon annan motionstid i 9 kap. riksdagsordningen. Motionen bordlades vid sammanträdet onsdagen den 19 november.

Den händelse som återopas i motionen är uppgifter om en massaker i al-Fashir i sydvästra Sudan i oktober 2025. Även om inbördeskriget i Sudan har pågått sedan 2023 bör eskaleringen av våldet i den pågående konflikten och händelserna i al-Fashir kunna ses som en särskild händelse.

En förutsättning för att motionsyrkanden ska få väckas enligt 9 kap. 15 § riksdagsordningen är att de har en tydlig koppling till händelsen och att motionerna inte har kunnat väckas i något annat sammanhang.

Motionen innehåller tre yrkanden. Det första yrkandet avser ett omedelbart stopp för svensk vapenexport till Förenade Arabemiraten och Saudiarabien. Kopplingen mellan yrkandet och händelsen i Sudan anförs från motionärerna vara att de båda länderna förser parterna i den sudanesiska konflikten med vapen. Motionärerna hävdar inte att svenska vapen används i konflikten i Sudan. Inte heller enligt den svenska regeringen finns det några uppgifter om att svenska vapen används i konflikten. Därför bedömer talmannen att den direkta kopplingen mellan den särskilda händelse som återopas och svensk vapenexport inte är tillräckligt tydlig.

De övriga två yrkandena i motionen avser att Sverige inom FN bör verka för ett vapenembargo mot hela Sudan och att Sverige inom EU och FN bör verka för

att stärka verktygen för att upprätthålla befintliga vapenembargon och övervaka att de följs. De båda yrkandena har en generell ansats och bedöms av talmannen inte ha en direkt koppling till den särskilda händelse som återopas.

Rätten att väcka motioner med anledning av en händelse av större vikt infördes i samband med grundlagsreformen 1974. Det underströks då att den föreslagna bestämmelsen är av undantagskaraktär. Riksdagen har också tillämpat bestämmelsen restriktivt.

Konflikten i Sudan har pågått en längre tid, och även om man kan anse händelserna i al-Fashir vara en särskild händelse som inte kunde förutses eller beaktas under den allmänna motionstiden bedömer talmannen att inget av de tre yrkandena har en direkt koppling till den särskilda händelsen och därmed inte uppfyller kravet i 9 kap. 15 § riksdagsordningen om att motionen ska framställas ”med anledning av” en särskild händelse.

Talmannens bedömning är därför att motionen inte kan väckas med stöd av 9 kap. 15 § riksdagsordningen. Enligt 11 kap. 7 § riksdagsordningen föreligger därmed hinder mot att hänvisa motionen till utskott.

Talmannen föreslår därför att kammaren lägger motionen till handlingarna.

Motionen lades till handlingarna.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 4 november justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade att *Josef Fransson* (SD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 21 november, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Anette Rangdag* (SD).

§ 4 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att Jonny Cato (C) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 30 november.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att Ulf Holm (MP) avsagt sig uppdraget som ledamot i krigsdelegationen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält Amanda Palmstierna som ledamot i krigsdelegationen.

Andre vice talmannen förklarade vald till

ledamot i krigsdelegationen
Amanda Palmstierna (MP)

§ 6 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 27 november kl. 14.00*.

§ 7 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2025/26:14 för torsdagen den 13 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från finansutskottet.

§ 8 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:150

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:150 Statsministerns ansvar för regeringens agerande
av Eva Lindh (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 21 november 2025

Finansdepartementet

Niklas Wykman (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2025/26:153

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:153 Personliga assistenters möjlighet till arbetstillstånd

av Nils Seye Larsen (MP)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras av migrationsministern Johan Forssell inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 5 december 2025.

Stockholm den 21 november 2025

Justitiedepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:154

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:154 Ökande veterinärpriser och bristande pristransparens

av Sofia Skönnbrink (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 20 november 2025

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Peter Kullgren (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:155

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:155 Regeringens hantering av gröna kreditgarantier

av Fredrik Olovsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 8 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 21 november 2025

Finansdepartementet

Niklas Wykman (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2025/26:165

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:165 Avskaffande av karensavdraget

av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 21 november 2025

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

David Oredsson

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:171

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:171 Avskaffandet av karensavdraget

av Lena Johansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 21 november 2025

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

David Oredsson

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:177

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:177 Missförhållanden i kycklingindustrin

av Kajsa Fredholm (V)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 18 december 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 november 2025

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Peter Kullgren (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 9 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2025:32 Förvar i migrationsprocessen – ett kostsamt verktyg utan tydlig styrning

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2025/26:FiU1 Statens budget 2026 – Rambeslutet

2025/26:FiU11 Höständringsbudget för 2025

2025/26:FiU13 Finansiering av BIS Innovation Hub Nordic Centre

Skatteutskottets betänkande

2025/26:SkU4 Rapportering och utbyte av information om kryptotillgångar

§ 11 Skärpta krav för offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU6

Skärpta krav för offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden (prop. 2024/25:195)

föredrogs.

Anf. 2 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! I dag behandlar vi en proposition om skärpta krav på offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden. Vi socialdemokrater ställer oss bakom propositionen.

Den berör själva grunden för rättssäkerheten i migrationsprocessen. Det handlar om hur vi säkerställer att den som söker skydd i Sverige får en korrekt prövning och att staten har ett robust system som inte kan utnyttjas av oseriösa aktörer.

Vi har tyvärr sett återkommande brister i kvalitet både hos offentliga biträden och i tolkningen.

Syftet med propositionen är att stärka rättssäkerheten för den enskilde och för staten. Migrationsverket, domstolarna, Statskontoret, Kammarkollegiet, Säkerhetspolisen och JO har alla pekat på problem som behöver åtgärdas.

En rättsprocess är aldrig bättre än den information som kommer fram. I migrationsärenden går nästan all central information genom en tolk. Därför är tolken inte ett tekniskt hjälpmedel, utan tolken är en förutsättning för rättssäkerhet.

I migrationsärenden handlar det ofta om liv, säkerhet och framtid. Vartenda ord i ett samtal eller en utsaga kan påverka utfallet. En felöversättning kan leda till avslag eller bifall på felaktig grund. Det kan leda till längre handläggningstider och fler överklaganden.

Tolken är bryggan mellan individen och staten. Auktoriserade tolkar och dokumenterad kompetens är avgörande för att rättsstaten ska fungera.

Fru talman! Problemen i dagens system är väl dokumenterade, och de är allvarliga. Det har visat sig i bristande kvalitet hos offentliga biträden. Vissa ombud har tagit orimligt många ärenden och levererat låg kvalitet. Myndigheterna har inte haft verktyg för att stoppa dem.

Vi har haft tolkar utan tillräcklig kompetens. Endast en liten del av tolkarna i Sverige är auktoriserade. På flera språk finns ingen formell utbildning alls. Det finns dokumenterade fall av felaktiga översättningar.

Detta leder också till en sårbarhet för påverkan och oseriösa aktörer. Det finns exempel med tolkar och biträden med koppling till kriminella miljöer. Regelverket har inte räckt till för att förhindra detta.

Vad gör då denna proposition åt problemen? Jo, propositionen skärper behörighetskraven för offentliga biträden och ger myndigheter möjlighet att förklara ombud obehöriga. Den begränsar möjligheten till substitution, det vill säga att man som utsett offentligt biträde inte kan sända dit någon annan i ens ställe. Det införs krav på auktoriserad tolk när det är möjligt, och det ställs krav på dokumenterad kompetens, lämplighet och erfarenhet när auktorisation saknas. Man tydliggör ansvaret hos Migrationsverket och domstolarna. Staten får möjlighet att neka olämpliga aktörer. Det stärker statens kontrollförmåga.

Fru talman! Det har visat sig att problemen i systemet är strukturella. Det vi nu gör handlar om att skapa en migrationsprocess där den som har rätt att stanna får stanna, och där den som inte har det får ett korrekt beslut. Samtidigt skyddar vi processen från oseriösa aktörer och otillbörlig påverkan.

Det är inte rimligt att livsavgörande beslut ska vila på bristfälliga översättningar eller ombud som inte håller måttet. Den som möter svenska staten ska möta kvalitet, professionalitet och ett system som står stadigt. Därför är detta en nödvändig reform. Och därför ställer vi socialdemokrater oss också bakom förslaget. Vi kommer att fortsätta att driva på för att hela migrationskedjan ska hålla högsta möjliga standard – från första samtal till sista beslut.
(Applåder)

Anf. 3 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi en proposition där ett av förslagen är att behörighetskraven för offentliga biträden ska skärpas. I propositionen ställer man krav på att det till offentligt biträde ska förordnas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan person som har avlagt de kunskapsprov som krävs för behörighet till domaranställning.

Sverige ställer om migrationspolitiken till en migrationspolitik som är restriktiv och hållbar. En del av detta är självklart att volymerna minskar till nivåer som ett land som Sverige klarar av. Volymerna ska vara anpassade till det svenska välfärdssystemet och samhället och inte till vissa människors samveten.

En annan del av denna omställning är att de som arbetar inom detta migrationssystem ska ha en viss grundläggande kunskap. Ett tecken på att det finns ordning och reda i migrationssystemet är att de personer som arbetar med migration ska ha en lämplig utbildning som passar deras uppdrag.

Riksrevisionen har i sin granskning av hanteringen av offentliga biträden i migrationsärenden identifierat vissa brister, exempelvis att det förekommer offentliga biträden som bedöms sakna grundläggande juridisk kompetens. Detta är oacceptabelt. När människor som inte klarar juridikens grundkurs företräder människor i livsavgörande ärenden har systemet havererat. Det får

faktiskt inte vara så att klienten kan uttala utlänningslagen bättre än sitt offentliga biträde.

För att förstå varför de här förändringarna är nödvändiga behöver man också förstå hur systemet med offentliga biträden i migrationsärenden faktiskt fungerar.

När en utlänning söker asyl eller skydd eller har vissa andra typer av ärenden har den ofta rätt till ett offentligt biträde. Det är staten som utser biträdet, och det är staten som betalar ersättningen. I praktiken innebär det att vissa myndigheter och domstolarna förordnar offentliga biträden, många av dem i mycket komplexa ärenden som rör skyddsskäl, medicinska hinder, säkerhetsärenden eller frågor om verkställighet.

Systemet bygger på att den som förordnas ska vara skicklig nog att förstå utlänningslagen, EU-rätten och de omfattande internationella konventioner som gäller. Men under lång tid har det varit alldeles för lätt att bli offentligt biträde i migrationsärenden. Det har funnits en stor variation i kvalitet – från mycket kompetenta advokater till personer som varken haft tillräcklig juridisk kunskap eller haft förståelse för sina skyldigheter.

Ett återkommande problem är att staten i praktiken saknat verktyg för att säkerställa kvaliteten. Ersättningssystemet har ofta premierat kvantitet framför kvalitet, eftersom ersättningen betalas per ärende eller timme utan tydlig kontroll över hur väl biträdet faktiskt företräder sin klient. Detta har i vissa fall lett till att helt olämpliga personer fortsatt att ta emot statliga medel för uppdrag där de inte levererat det arbete som krävs.

Offentliga biträden får ersättning av staten. Då är det en självklarhet att de måste ha de kunskaper som är nödvändiga för att kunna företräda sina klienter. En del av det lagförslag som vi diskuterar i dag är att den som förordnas som offentligt biträde även i övrigt ska vara särskilt lämplig för uppdraget. Det innebär att en person som tidigare har uppvisat dåligt omdöme eller olämpligt beteende på ett sådant sätt att rätten bedömer honom eller henne som olämplig för uppdraget inte ska kunna förordnas även om personen har de kunskaper och erfarenheter som krävs för uppdraget.

Samtidigt är det viktigt att olämpliga ombud och biträden ska kunna förklaras obehöriga att medverka i migrationsärenden. Därför föreslår regeringen i propositionen att om ett ombud eller biträde bedöms vara olämpligt för sitt uppdrag ska Migrationsverket, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen få förklara honom eller henne obehörig att vara ombud eller biträde vid myndigheten antingen för en viss tid eller tills vidare. Förlorar man förtroendet ska man inte fortsätta stämpla in och fakturera staten. Så enkelt är det.

Migrationsverket konstaterar att det förekommer att personer som bedömts vara olämpliga att företräda en sökande som offentligt biträde i stället anmäler sig som sökandens ombud.

Enligt Säkerhetspolisen ställs högre krav på de ombud och biträden som förekommer i ärenden där Säkerhetspolisen är involverad.

Risken ökar för att hemliga uppgifter röjs om ombudet eller biträdet har kopplingar till samma terroristorganisation, våldsbejakande miljö eller främmande makt som utlänningen.

Men det finns också andra aktörer än offentliga biträden inom migrationssystemet där kraven behöver höjas för att man ska få ett migrationssystem där det råder ordning och reda. Tolkar är en annan grupp där det inte riktigt funnits krav på vilka som anlitas och där missförhållanden uppstått.

I propositionen föreslår regeringen att det ska införas kompetenskrav för tolkar och översättare i migrationsärenden. Vid muntlig handläggning respektive översättning i migrationsärenden där offentligt biträde kan komma i fråga ska myndigheten, om det är möjligt, anlita en tolk eller översättare som är auktoriserad. I annat fall ska en annan lämplig person anlitas.

För att bedöma ett offentligt biträdes eller en tolks lämplighet behöver de berörda myndigheterna behandla vissa personuppgifter för att göra vissa lämplighetsbedömningar. Därför föreslås det i propositionen att en ny ändamålsbestämmelse ska införas i utlänningsdatalagen som uttryckligen anger att Migrationsverket och Polismyndigheten får behandla personuppgifter för bedömningen av en persons lämplighet för uppdrag som offentligt biträde eller tolk.

Uppgifterna kan handla om diverse avvikelser. Det kan handla om en tolk som misskött sig genom att han eller hon inte återgett vad som sagts eller lagt in egna värderingar i översättningen. En tolks uppgift är att översätta, inte att recensera. Det kan handla om offentliga biträden som dömts för brott. Men även särskilda kompetenser hos offentliga biträden som behövs i vissa ärenden kommer att registreras, till exempel kunskaper om barnrätt eller konvertiter.

Det handlar inte om att peka ut vissa tolkar och offentliga biträden. Det handlar om att skapa bästa möjliga underlag för att lämpliga personer ska arbeta inom migrationssystemet.

I dag är det vissa tjänstemän som sitter på all kunskap om vilka offentliga biträden och tolkar som har misskött sig. När de tjänstemännen byter jobb försvinner kunskapen. Därför behöver berörda myndigheter ha dessa uppgifter för att statliga medel inte ska hamna hos offentliga biträden och tolkar som missköter sina uppgifter. Ett rättssystem kan inte bygga på vem som råkar komma ihåg vad.

Propositionen möjliggör också för Migrationsverket och Polismyndigheten att utbyta mer information om uppgifter som har betydelse för kontrollen av offentliga biträdens och tolkars lämplighet.

Det är i stor utsträckning samma personer som förordnas som offentliga biträden av Migrationsverket och av Polismyndigheten. Även samma tolkar kan förekomma vid myndigheterna. Det finns därför fördelar med att möjliggöra ett utökat utbyte av uppgifter som har betydelse för lämplighetsbedömningen av offentliga biträden och tolkar.

Informationen kan handla om uppgifter om anledningen till att ett biträde inte bedöms som lämpligt och

under hur lång tid det aktuella biträdet inte kommer att få nya förordnanden.

Dessa förslag framstår som självklara för de flesta. Det är väl självklart att någon som ska översätta faktiskt översätter ordentligt eller att den som ska agera som ett offentligt biträde har de kunskaper som krävs. Men tyvärr har detta inte varit helt självklart. I dag ser vi till att det blir så.

Det här är endast möjligt på grund av att inflödet av migranter inte längre är kaotiskt. När vi inte överbelastas av en stor kvantitet av utlännningar som tar sig till Sverige kan vi överväga att ge de få som kommer hit en prövning av hög kvalitet.

Detta kommer endast att vara möjligt om vi fortsätter att bedriva en restriktiv migrationspolitik, för det finns inte hur många offentliga biträden som helst som kommer att kunna leva upp till de här kraven. Det finns inte hur många tolkar som helst som har den kompetens som kommer att behövas.

Sveriges kapacitet att ta emot människor från andra länder är mycket begränsad. Tyvärr finns det några andra partier i denna kammare som fortfarande inte förstått detta. Man kan blunda för volymerna, men volymerna blundar inte för Sverige. Migrationspolitiken anpassar sig inte efter drömmar. Den måste anpassas efter vad Sverige klarar av.

Med denna proposition stänger vi också dörren för många konflikter som på grund av det mångkulturella samhället har präglat migrationssystemet. Det kan handla om muslimska offentliga biträden som behandlar kristna konvertiter illa. Det kan handla om turkar och kurder som hamnar i konflikt med varandra. Det kan handla om en manlig tolk som anser att en kvinnlig asylsökande klätt sig opassande.

Sådana avvikelser kommer att registreras, och sådana offentliga biträden och tolkar kommer inte att vara välkomna i migrationssystemet. Sverige kan inte acceptera att parallella konflikter från Mellanöstern importeras rakt in i våra rättsliga processer. Migrationssystemet ska inte bli en arena för gamla motsättningar eller religiösa maktstrider.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 4 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M):

Fru talman! Vi behandlar i dag en proposition som berör själva kärnan i vad en rättsstat är. Det handlar inte bara om lagar och regler, utan det handlar om förtroende – om att varje människa, oavsett bakgrund, språk eller situation, ska kunna lita på att staten behandlar henne rättvist. Därför handlar förslaget om något mycket större än behörighetskrav, register och förordnanden. Det handlar om kvaliteten i den hjälp som människor i utsatta situationer får när deras framtid står på spel.

Fru talman! Det stora flertalet biträden gör ett professionellt, ansvarsfullt och värdigt arbete, men verkligheten har också visat på vissa brister. Rapporterna från Riksrevisionen, domstolar och Migrationsverket visar att det finns undantag och att dessa undantag inte

är små avvikelser utan får verkliga konsekvenser för enskilda människor.

Det känns inte bra när vissa offentliga biträden i främst asylärenden saknar den kompetens som krävs och därför inte är lämpliga för sina uppdrag. Det känns inte bra när Riksrevisionen konstaterar att vissa biträden saknar grundläggande juridisk kompetens.

Det känns inte heller bra att det är rätt vanligt att förordnade offentliga biträden sätter någon annan i sitt ställe och att kvaliteten och effektiviteten i vissa fall har försämrats till följd av den så kallade substitutionen. Att advokater i vissa fall har satt i system att ta emot uppdragen för att sedan direkt lämna dem till en kollega, utan kontroll av lämplighet, känns inte bra. En granskning visar att den som ersätter det förordnade biträdet ofta inte kontrolleras alls. Det betyder att den särskilda kompetens och erfarenhet som låg till grund för det ursprungliga valet kan gå förlorad.

Bristerna stannar dock inte där, utan Migrationsverket har även rapporterat om tolkar som missköter sina uppdrag. De återger inte det som sägs, saknar språkkunskaper eller uppträder partiskt. Myndigheten menar också att det är svårt att agera effektivt mot dessa tolkar.

Fru talman! Så här kan vi helt enkelt inte ha det. Detta är inte bara en teknisk fråga, utan det handlar om rättssäkerhet och om människors liv och framtid. Det duger inte att personer utan tillräcklig juridisk kompetens företräder de mest utsatta. Det duger inte att biträden tar på sig uppdrag och sedan skickar dem vidare till vem som helst i sin närhet. Det duger inte heller att myndigheterna saknar verktyg för att agera när allvarliga brister uppstår. Det är därför regeringen agerar.

Förslaget innebär att endast utbildade jurister, genom kunskap, erfarenhet och särskild lämplighet, ska kunna få uppdrag som offentliga biträden. Den förordnande myndigheten eller domstolen ska fortsatt bedöma varje fall individuellt och väga in särskilda kompetensbehov, till exempel när det gäller barn, personer med funktionsnedsättningar eller andra sårbara grupper. Med detta höjer vi kvaliteten i och ökar förtroendet för hela systemet.

Nu blir det också ett slut på att skicka uppdrag genom så kallad substitution utan tillstånd. Regeringen föreslår att ett offentligt biträde måste ha ett särskilt tillstånd för att kunna ersättas av någon annan.

Fru talman! Förslaget ger dessutom myndigheterna möjlighet att ingripa när biträden och tolkar har visat sig vara olämpliga, så att dessa inte ska få nya uppdrag. Att stänga av någon från framtida uppdrag är en stor åtgärd, men ibland är den nödvändig för att skydda den enskilda från allvarliga brister. Det är också viktigt att betona att besluten är överklagbara, vilket stärker rättssäkerheten åt båda håll.

Att biträden och tolkar har rätt kompetens är en förutsättning för både rättssäkerheten och förtroendet för den svenska asylprocessen. Betänk att ett enda felöverstätt ord eller en tolks missade nyans i översättningen kan vara helt avgörande! Felöversättningar kan få förlödande konsekvenser. Därför föreslås nu tydliga

kompetenskrav för tolkar och översättare. Auktoriserade tolkar som genomgått kompetensprövning ska användas när det är möjligt, och i andra fall ska en lämplig person anlitas. Det ska inte vara vem som helst eller någon slumpmässigt vald person.

Fru talman! Propositionen är en investering i rättssäkerhet. Den säkerställer att skattemedel används effektivt och garanterar att kompetenta jurister företräder dem som behöver det mest. Den ser också till att tolkningen håller den kvalitet som situationen kräver. Kompetensen prövas i varje enskilt förordnande. Uppdragen följs upp, avvikelser kan registreras och den som missköter sig kan inte längre fortsätta som om ingenting har hänt.

Vi stärker rättssäkerheten, vi stärker förtroendet och vi stärker skyddet för den enskilde. Vi värnar en rättsstats grundläggande princip att den som företräder en annan gör det med kunskap, respekt och ansvar.

Fru talman! Jag yrkar därför på att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och bifaller utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 5 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Kära utskottskollegor! Det här är egentligen min kollega Annika Hirvonens ansvarsområde, men hon har fått förhinder. Jag tänker därför redogöra för anledningen till att vi i Miljöpartiet har lämnat in en reservation.

Vi välkomnar regeringens initiativ att skärpa behörighetskraven för offentliga biträden och tolkar, men vi tycker att det finns behov av ytterligare skärpningar och förtydliganden.

Vi anser att regeringen bör införa ett system med obligatoriska och återkommande kunskapstester för de jurister som vill åta sig uppdrag som offentliga biträden. Att säkerställa rätt kompetens hos dessa aktörer är avgörande för rättssäkerheten, som vi ju alla värnar. Vi delar inte regeringens bedömning att det saknas behov av sådana kunskapstester. Tvärtom anser vi att en kontinuerlig fortbildning och verifiering av kunskap är en förutsättning för att upprätthålla hög kvalitet och högt förtroende inom migrationsprocessen.

Vi anser också att det är rättsosäkert att Migrationsverket ska förordna offentliga biträden i migrationsärenden. Den nuvarande ordningen, där den myndighet som driver ärendet också förordnar den asylsökandes juridiska ombud, innebär i praktiken att den enskildas försvarare utses av motparten. Att regeringen inte föreslår en ändring av nuvarande ordning försämrar det rättsliga skyddet och underminerar både principen om oberoende och allmänhetens förtroende för systemet.

Om domstolen fick ansvar för att förordna biträden skulle det bidra till att säkra en bättre fördelning av uppdrag, tydligare kvalitetskontroll och i förlängningen stärkta möjligheter för enskilda att tillvarata sina rättigheter – liksom bättre arbetsvillkor för biträden.

Oberoendet för offentliga biträden är särskilt avgörande i ärenden som rör människor på flykt, som ofta

har begränsad kunskap om det svenska rättssystemet och vars framtid avgörs av hur effektivt deras rättigheter tillvaratas.

Vidare finns det ett behov av att offentliga biträden som företräder barn ska ha särskild kompetens för detta ändamål, bland annat kunskap om barns rättigheter, utveckling och behov samt förmåga att kommunicera med barn på deras nivå. Även om det redan i dag är möjligt att inom ramen för förordnandet väga in sådana faktorer anser vi inte att det här är tillräckligt.

För att garantera att barns intressen tillvaratas på bästa sätt bör det i lagtexten ställas särskilda krav på kompetens för offentliga biträden som företräder barn. Jag anser också att det här bör utvidgas till att omfatta biträden som företräder andra grupper som kan behöva särskilt stöd, såsom hbtqi-flyktingar, konvertiter eller personer med funktionsnedsättningar.

Jag har ytterligare några tillägg. Regeringen verkar planera en enorm reform av systemet med offentliga biträden som i motsats till dagens ändringar kommer att kraftigt försämrade rättssäkerheten i asylprövningen och leda till större kostnader. Om regeringen går vidare med förslaget att begränsa rätten till offentligt biträde hos Migrationsverket till enbart en timme är risken uppenbar att asylskäl inte kommer fram och att människor som hyser en välgrundad fruktan för förföljelse skickas tillbaka till sina hemländer.

En enda rådgivningstimme räcker inte långt. Man ska komma ihåg att dessa möten i princip alltid är tolkade, och då halveras i praktiken tiden för samtal till en halvtimme. Att under så kort tid göra ett gott arbete och kunna förmedla all information som människor behöver för att ta till vara grundläggande mänskliga rättigheter framstår som rent önsketänkande.

Vi misstänker att syftet kanske inte riktigt är att det ska gå rätt till utan att det egentligen handlar om att göra processen mer rättsosäker för att få fler som har rätt till asyl att utvisas ur Sverige. Det är skamligt.

Med dessa ord yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 november.)

§ 12 Ett mer heltäckande straffansvar vid angrepp på företagshemligheter

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU6

Ett mer heltäckande straffansvar vid angrepp på företagshemligheter (prop. 2024/25:208)
föredrogs.

Anf. 6 LUDVIG CEIMERTZ (M):

Fru talman! Svenska företag och forskningsmiljöer måste kunna skydda sina viktigaste tillgångar: sina företagshemligheter. Det här är ofta information som rör innovation, teknik, utveckling och säkerhet. I dag, fru talman, finns det en lucka i lagen. Om du har haft laglig tillgång till känslig information, exempelvis som

anställd, men sedan missbrukar förtroendet har det inte varit straffbart. Detta är inte rimligt, och det är inte hållbart. Därför föreslår regeringen nu att ett sådant agerande ska kriminaliseras. Det här gäller tekniska företagshemligheter, det vill säga de hemligheter som är avgörande för våra företag, vår forskning och vår konkurrenskraft.

Propositionen handlar inte bara om en ny straffbestämmelse utan innehåller flera viktiga delar.

För det första: Det blir ett brott att röja eller utnyttja tekniska företagshemligheter även för den som haft laglig tillgång till dem. Det täpper till en lucka som alltför länge har varit öppen.

För det andra: Det blir straffbart även att försöka eller förbereda den här typen av brott. Straffskalan skärps vid grova fall.

För det tredje: Den som drabbas ska kunna begära vitesförbud och skadestånd direkt i brottmålet.

För det fjärde: Om det finns misstanke om att främmande makt ligger bakom ska polisen få använda hemliga tvångsmedel, till exempel övervakning eller dataavläsning, precis som de redan får vid terrorism och andra grova brott.

Sist men inte minst: I allvarliga fall ska polisen också kunna göra biometrisk jämförelser, till exempel kolla om fingeravtryck eller ett foto från en övervakningskamera finns i Migrationsverkets register. Det är ett kraftfullt verktyg för att kunna identifiera en misstänkt som ägnar sig åt företagsspionage på uppdrag av främmande makt.

Varför är detta så viktigt? Jo, det är viktigt för vår innovationskraft. Svenska företag investerar enorma belopp i forskning och utveckling. Om andra kan stjäla resultaten utan att straffas undergrävs viljan att satsa. Det här förslaget stärker både innovationsklimatet och Sveriges konkurrenskraft.

Det är också viktigt för vår ekonomiska säkerhet. Företagshemligheter är i dag en måltavla för både konkurrenter och främmande makt. Det är ingen fiktion, utan det är verklighet. Den här lagen stärker vårt skydd mot spionage, mot våra jobb och mot våra idéer.

Det är dessutom viktigt, fru talman, för att möta hotet från statsstyrd verksamhet. Vi vet att främmande makt och stater aktivt försöker komma åt känslig svensk teknik. Därför måste vi ge våra myndigheter rätt verktyg att kunna agera.

Fru talman! Mot denna bakgrund väcker Miljöpartiets reservation en del frågor. De motsätter sig bland annat att polisen vid de allra mest allvarliga brotten ska få göra biometrisk jämförelser mot Migrationsverkets register för att identifiera en gärningsperson. Detta är faktiskt anmärkningsvärt. Vi talar om fall där det finns exempelvis fingeravtryck eller foton och där brottet kan vara beställt av främmande stat. Vi vet att till exempel Kina, Ryssland och Iran aktivt angriper Sverige. Att i det läget säga till polisen att de fingeravtryck och de bilder de har inte ska få användas för en identifiering därför att det kan kränka integriteten är märkligt, framför allt om uppgifter redan finns hos en svensk myndighet som kan samarbeta.

Det här är ett tydligt exempel på hur Miljöpartiet gång på gång ställer sig i vägen när vi vill ge samhället bättre verktyg mot grov brottslighet. Det visar vad som står på spel. Om Socialdemokraterna ännu en gång ger Miljöpartiet avgörande inflytande över rättspolitik är det just reformer som denna som inte kan bli av.

Fru talman! Med den här propositionen stärker vi skyddet för svensk teknik, svensk forskning och svensk säkerhet. Vi ger våra myndigheter rätt verktyg att kunna möta en modern hotbild, och vi visar att Sverige aldrig kommer att vara ett lätt mål. Med detta vill jag yrka bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 7 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för att du har uppmärksammat vår reservation i denna väldigt viktiga fråga!

Till att börja med ställer vi oss bakom propositionen. Vår reservation gäller bara det här med att använda biometrisk jämförelser i Migrationsverkets register. Den delen ställer vi oss inte bakom.

Riksdagen har tidigare behandlat en offentlig utredning som heter *Biometri – för en effektivare brottsbekämpning*. Utredningen föreslog att polisen skulle få göra biometrisk jämförelser med både passregistret och Migrationsverkets register. Då valde regeringen att inte gå vidare med passregistret men att däremot gå vidare med Migrationsverkets register.

I frågor som dessa är det alltid viktigt att väga brottsbekämpningen mot den personliga integriteten. Att polisen ska få tillgång till Migrationsverkets register innebär att ett antal personer som är eller har varit inskrivna hos Migrationsverket utan konkret brottsmisstanke pekas ut som potentiellt kriminella. Det är djupt kränkande, vilket är anledningen till att vi avslår den delen av propositionen.

Min fråga till ledamoten Ceimertz är: Om man i den tidigare propositionen tyckte att det var okej med Migrationsverkets register, varför gick man inte vidare med passregistret? Det borde rimligtvis ha gett en ännu större möjlighet till brottsbekämpning.

Anf. 8 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Palmstierna, för repliken och för frågan!

Ja, det stämmer att det finns en bred enighet för den här propositionen, vilket är positivt. Det finns en bred ansats i hela Sveriges riksdag att täppa till luckan i lagstiftningen. Man kan fundera på varför detta inte har skett tidigare, men det är ändå positivt att det nu finns en bred enighet.

Vi kan dock konstatera att Miljöpartiet säger nej till en användning av Migrationsverkets register för biometrisk slagningar för att säkerställa en identitet när inga andra vägar är möjliga. Det gör man med anledning av att detta skulle vara djupt kränkande för de människor som kan tänkas finnas i registret. Man kan också se det som ett rätt effektivt sätt att avföra

samtliga människor som finns i registret från vidare utredning.

Anledningen till att just Migrationsverkets register är väldigt attraktivt i det här fallet är att det handlar om statsstött spionage. Det handlar om att främmande stater försöker komma åt svenska företagshemligheter och svenska myndigheters säkerhetsarbete. Just eftersom det rör sig om främmande stater är det i Migrationsverkets register som möjligheten att få träff är störst. Det är också detta som denna utredning pekar på.

Alltid när vi jämför biometri eller annat behöver vi göra en avvägning mellan integritet och effektivitet. I just detta fall, fru talman, tillstyrker alltså samtliga remissinstanser utom en förslaget. Samtliga partier i Sveriges riksdag utom ett tillstyrker förslaget. Totalt är det alltså ett parti och en remissinstans som tycker att detta är dåligt. Resten tycker att det är bra, effektivt och ett bra sätt att skydda Sverige.

Anf. 9 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Ceimertz, för svaret!

Den remissinstans som har lyft detta är Integritetsskyddsmyndigheten. Det är också den myndighet som har bäst koll på den personliga integriteten. Vi tycker därför att just den myndigheten behöver väga väldigt tungt i det här fallet.

Det finns mycket i Tidöregeringens politik som bidrar till att misstänkliggöra ej kriminella personer som finns i Migrationsverkets register, så jag förstår att den här propositionen ligger fullkomligt i linje med er politik. Att det här registret ska kunna användas för att göra jämförelser med fingeravtryck och ansiktsigenkänning så att dessa människor pekas ut på det här viset, trots att det inte finns någon brottsmisstanke, tycker vi helt enkelt är att gå alldeles för djupt och att skada den personliga integriteten.

Detta ingår i ett mönster för hur den här regeringen agerar på detta område över huvud taget. Många människor känner sig av olika anledningar inte välkomna i det här landet och blir utsatta på många olika sätt. Vi tycker därför att man alltid får ta ställning till brottsbekämpning visavi personlig integritet. Varje parti får göra sin avvägning.

I det här fallet finns det många långtgående förslag som vi tycker är viktiga och ställer oss bakom. Men just när det gäller detta tycker vi att man inte ska misstänkliggöra människor på det här viset och skapa ett Sverige av vi och dom, där vissa hängs ut som kriminella på grundval av varifrån de kommer.

Anf. 10 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik:

Fru talman! Detta handlar inte på något sätt om att misstänkliggöra en viss grupp eller vissa människor. Detta handlar om att stoppa människor som på uppdrag av främmande stater ägnar sig åt företagsspionage i Sverige – åt att skada svenska intressen och svensk säkerhet.

Det handlar inte om att ge Polismyndigheten fri tillgång till Migrationsverkets register för att man ska kunna finkamma det. Det handlar inte om att söka människor hos Migrationsverket. Det handlar om att svensk polis, när man har fingeravtryck eller ansiktsbild, ska kunna jämföra med uppgifter hos en annan svensk myndighet, i det här fallet Migrationsverket, för att kunna säkerställa identiteten när inga andra metoder anses vara tillräckliga, fru talman. Det handlar just om att vi vill värna integriteten och tar det på stort allvar.

Men det är, precis som ledamoten Palmstierna säger, ytterst en avvägning man måste göra. Hur ska vi förhindra den grova organiserade brottsligheten, både den som sker inhemskt i Sverige och den som med stöd av främmande makt sker mot Sveriges säkerhet? I den avvägningen är det märkligt att Miljöpartiet alltid hamnar i att bromsa och stoppa när det handlar om att ge svenska myndigheter de verktyg som behövs för att skydda Sverige.

Jag är glad att vi i övrigt har en bred enighet i denna kammare och i Sveriges riksdag, men det är tråkigt att Miljöpartiet ännu en gång säger nej. Vi får hoppas att det inte i framtiden blir ett fortsatt veto i svensk rättspolitik.

Anf. 11 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru talman, ledamöter och åhörare! I dag debatterar vi alltså regeringens lagförslag om att stärka skyddet av företagshemligheter. Lagändringen ska ge ett bättre skydd mot industrispionage. Lagen utformades första gången på 80-talet, och sedan dess har omvärlden förändrats väldigt mycket. Vi står i ett helt annat säkerhetspolitiskt läge. Det råder också helt andra förutsättningar när det gäller digitalisering och risken för cyberspionage.

Lagförslaget om kriminalisering gäller tekniska företagshemligheter, alltså företagshemligheter som är viktiga för den tekniska utvecklingen, för innovation och för industrin. Det föreslås att hemliga och preventiva tvångsmedel ska få användas för att upptäcka och förhindra att personer röjer tekniska företagshemligheter när det finns goda anledningar att tro att de agerar på uppdrag av främmande makt.

Svårigheten att identifiera personer innebär stora problem för brottsbekämpande myndigheter och försvårar lagföring. Det finns därför goda skäl att ge brottsbekämpande myndigheter möjlighet till utökad upptagning och användning av fingeravtryck och ansiktsbilder. Men när det gäller sådana här frågor måste alltid den personliga integriteten väga tungt. Det måste ske en rimlig avvägning mellan en effektiv brottsbekämpning och vars och ens rätt till sin personliga integritet.

Som ni har hört alldeles nyss föreslår regeringen att en biometrisk jämförelse ska få göras mot Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. Det är här vi tycker att man går alldeles för långt och gör ett stort ingrepp i integriteten. I den tidigare offentliga utredningen *Biometri – för en effektivare*

brottsbekämpning föreslogs, som jag sa tidigare, att polisen skulle få göra sådana här sökningar i både passregistret och Migrationsverkets register. Men då valde regeringen att inte gå vidare med passregistret utan enbart med Migrationsverkets register. Man kan fråga sig varför.

Integritetsskyddsmyndigheten ifrågasätter att det finns ett behov av att kunna göra en biometrisk jämförelse av ansiktsbilder och fingeravtryck mot Migrationsverkets register. Det är alltid ett betydande intrång i den personliga integriteten att ta upp och behandla fingeravtryck och ansiktsbilder.

Att regeringen ger polisen tillgång till Migrationsverkets register innebär att ett stort antal personer som är eller har varit inskrivna hos Migrationsverket pekas ut som potentiellt kriminella. Det är djupt kränkande.

Vi står bakom lagförslaget i stort i alla delar men inte just i den del som handlar om att biometrisk jämförelse ska få göras mot Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. Därmed yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation nummer 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 november.)

§ 13 Uppskjutet krav på att hållbarhetsrapportera för vissa företag

Civilutskottets betänkande 2025/26:CU8

Uppskjutet krav på att hållbarhetsrapportera för vissa företag (prop. 2025/26:21)
föredrogs.

Anf. 12 LUDVIG CEIMERTZ (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag ett förslag som innebär att skyldigheten att hållbarhetsrapportera enligt de nya EU-reglerna skjuts upp med två år för vissa företag. Det handlar alltså om en justering av tidpunkten för tillämpningen.

Som framgår i propositionen och i civilutskottets betänkande har Europeiska kommissionen lagt fram ett ändringsdirektiv som uttryckligen kräver att medlemsstaterna skjuter upp rapporteringsskyldigheten för företag som annars skulle börja omfattas från och med det räkenskapsår som inleddes den 1 januari 2025. Syftet är att ge tid för att ta fram ett enklare och mer ändamålsenligt regelverk som gör det enklare för företagen att rapportera. Det är alltså en obligatorisk implementering av EU-beslut. Sverige gör det som andra medlemsstater nu också gör.

Fru talman! Innehållet i förändringen är i grunden ganska enkelt. För stora företag i den så kallade andra vågen, alltså företag med över 250 anställda eller motsvarande omsättnings- och balansnivåer, flyttas det första tillämpningsåret till det räkenskapsår som inleds närmast efter utgången av 2026. För små och medelstora börsnoterade företag samt små och icke-komplexa institut skjuts tillämpningen upp till det räkenskapsår som inleds efter utgången av 2027.

Det innebär inte att hållbarhetsrapporteringen försvinner, utan det innebär att företag som ännu inte har börjat rapportera får mer tid att förbereda sig och, framför allt, att EU kan slutföra arbetet med att förhandla fram förenklade regler, något som många i både näringslivet och myndigheter har efterfrågat för att få en mindre byråkratisk process för att få fram syftet med hållbarhetsrapporteringen.

Fru talman! Vi har hört argument om att uppskjutandet skulle försämra både svensk konkurrenskraft och transparensen. Det är förvisso glädjande att Miljöpartiet har börjat engagera sig för svensk konkurrenskraft. Det såg vi inte jättemycket av när vi pratade om företagsspionage nyss, men det är glädjande.

Faktum är att det är just konkurrenskraften som är i fokus här. Europa har under lång tid dragits med lägre produktivitetstillväxt än andra stora ekonomier. En omfattande regelbörda har identifierats som bidragande orsak till att den europeiska produktiviteten har varit lägre än i andra stora ekonomier. Detta är bakgrunden till att kommissionen nu arbetar för att minska de administrativa kostnaderna för företag, inte minst på området för rapportering.

Fru talman! Att införa ett nytt och omfattande rapporteringskrav innan arbetet med förenkling och framför allt innan medlemsstaterna kommit överens om den slutliga utformningen vore inte vare sig rimligt eller ansvarsfullt.

Det är också viktigt att påpeka att de företag som redan omfattas av reglerna, den så kallade första vågen, fortsatt ska hållbarhetsrapportera. Transparensen försvinner alltså inte, utan den utökas i långsammare takt för de grupper som ännu inte börjat rapportera. Syftet är att invänta de diskussioner och förhandlingar som just nu pågår om utformningen så att det blir enkelt och effektivt och fyller sitt syfte.

Det finns en reservation i civilutskottet om att Sverige ska driva på i EU för att dra tillbaka uppskjutandet. Detta tror jag vore olyckligt, och civilutskottet avstyrker därför förslaget, med rätta.

Regeringen kommer vid behov att följa upp konsekvenserna av lagstiftningen på lämpligt sätt, men det är inte rimligt att riksdagen redan nu ger regeringen instruktioner som går helt emot de direktiv som redan antagits, när det förhandlas vidare på EU-nivå.

Sverige ska naturligtvis vara en aktiv röst i EU, men att driva på för att riva upp beslut som syftar till att skapa ett mer proportionerligt och konkurrenskraftigt regelverk vore inte förenligt med våra intressen. Det skulle i praktiken innebära att svenska företag snabbare än andra belastas med ett mer omfattande regelverk, som dessutom riskerar att göras om inom kort. Det vore skadligt för svensk konkurrenskraft, utan att det ger de positiva miljöeffekter som är syftet med hållbarhetsrapporteringen.

Fru talman! Sammanfattningsvis är det ett väl avvägt förslag. Det skapar rimliga förutsättningar för svenska företag, och det ger EU och medlemsstaterna tid att färdigställa det arbete som redan pågår för att få ett enklare system och en mindre administrativ börda.

Detta gynnar svensk och europeisk konkurrenskraft, och det är bra för de syften som vi försöker uppnå med hållbarhetsrapporteringen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru talman, ledamöter och åhörare! Den förra EU-majoriteten beslutade om två lagpaket som hade kunnat ge en Brysseleffekt på företag över hela världen. Lagpaketen skulle se till att företag inte bara får konkurrenskraft långsiktigt utan också tar ansvar för människor, miljö, klimat och natur. Jag talar om lagen om hållbarhetsrapportering och lagen om tillbörlig aktsamhet. De två lagpaketen är en viktig del av EU:s gröna giv och bygger på internationella standarder från FN och OECD.

Bakom de formella orden hållbarhetsrapportering och tillbörlig aktsamhet ryms människor och deras livsmiljöer. Det handlar om att företag ska se till att det inte finns barnarbete, tvångsarbete eller undermåliga arbetsvillkor i deras värdekedjor. Det handlar om att företagen ska se till att de inte orsakar miljökatastrofer såsom förgiftat vatten eller dammar som brister och översvämningar hela samhällen. Det handlar om att minska klimatutsläppen.

Det borde vara självklart med lagstiftning som säger att företag ska hantera risker för att se till att varor inte produceras på bekostnad av människors liv eller vår planets ekosystem, som redan är satta under stor press.

Konsumenterna vill ha transparens och insyn, och investerare efterfrågar hänsyn. Men den nuvarande EU-majoriteten tycker inte alls att detta är självklart. Ett så kallat stop-the-clock-direktiv har tagits fram för hållbarhetsrapporteringen. Det innebär att man skjuter upp den nuvarande lagstiftningen, som redan hade implementerats i Sverige och andra medlemsländer, för att kunna förhandla i EU och ta fram en ny lagstiftning där ambitionerna sänks.

Det kallas regelförenkling, men jag tycker att det är mer sjyst att kalla det för vad det faktiskt är: en ordentlig ambitionssänkning. Miljöpartiet i EU-parlamentet röstade emot det. Förslaget är att lagstiftningen ska omfatta så pass stora och få företag att det inte blir mer än en tummetott kvar av lagstiftningen.

Partigruppen EPP i EU-parlamentet, med kristdemokratiska och konservativa partier, har förhandlat fram drastiska försämringar i båda lagpaketen. Förhandlingarna har periodvis skett med extremhögern.

Försämringarna kommer att slå mot svenska företags konkurrenskraft, just för att svenska företag ligger långt framme i arbetet med att säkra risker i värdekedjorna. De kommer att slå mot transparensen i hållbarhetsarbetet, och de kommer att sänka omställningstrycket som har sikte på klimatet och respekten för mänskliga rättigheter och miljö när det gäller företag i EU.

När lagpaketet om tillbörlig aktsamhet, som är en systerlagstiftning till hållbarhetsrapporteringen,

förhandlades i EU gick en grupp svenska företag ut med ett offentligt brev riktat till näringsministern. De menade att Sverige, alltså Tidöregeringen, riskerade att underminera den utveckling som skett inom området för att uppfylla FN:s och OECD:s standarder för ett hållbart företagande. Regeringen lobbade hårt för drastiska försämringar i EU, och det fick genomslag.

Företagen bad näringsministern att i stället stötta en stark lagstiftning. Det var bland andra Ericsson, Ica, Ikea och Volvo Cars, så det är inga småföretag vi pratar om. Men näringsministern lyssnade inte.

Den första lagstiftningen om hållbarhetsrapportering, som fortfarande var ambitiös och som den förra EU-majoriteten tog fram, var Tidöregeringen mycket sen med att införa – så pass sen att EU-kommissionen inledde en process mot Sverige och hotade med att dra Sverige inför EU-domstolen, men till sist införde regeringen den.

Faktum är att EU-kommissionen vid årsskiftet drev 43 ärenden mot Sverige gällande just att Sverige är sent med att införa lagstiftning eller gör det på ett undermåligt sätt. Det är betydligt fler ärenden än mot våra grannländer Danmark och Finland. När det nya direktivet kom, med en sänkt ambitionsnivå för hållbarhetsrapporteringen, var Tidöregeringen dock såklart blixtnabbt på bollen.

Hur såg det då ut under den förra mandatperioden? Då visade den rödgröna regeringen ledarskap i de här frågorna och drev på i EU för en stark lagstiftning för mänskliga rättigheter och miljö och för hållbarhetsrapportering, med mycket kontakt med företag och olika typer av arbetsmiljöorganisationer och miljöorganisationer.

Tidöregeringen har gjort precis tvärtom. Man visar inget ledarskap alls i EU för klimat, miljö eller mänskliga rättigheter. Man visar heller inget ledarskap för den konkurrenskraft som följer av att vara progressiv i klimatomställningen och när det gäller att säkra risker i värdekedjorna.

Om och om igen har vi hört från Tidöregeringen att det är i EU som omställningen ska ske och att Sverige inte ska gå före. Sanningen är dock att Tidöregeringen vill vattna ur såväl här hemma som i EU. Det blir så att säga ett race to the bottom. Samtidigt har ytterligare en av våra planetära gränser överskridits, och mänskliga rättigheter fortsätter att kränkas, till exempel när det gäller barnarbete.

Vi i Miljöpartiet tycker att Sverige ska visa ledarskap och driva på i EU för att dessa drastiska försämringar inte ska accepteras. Man bör i stället driva på för de ursprungliga, ambitiösa lagpaketen.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

I detta anförande instämde Linus Lakso (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 november.)

§ 14 Anpassning av vissa skatte- och avgiftsnedsättningar till EU:s regler om statsstöd

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU7
Anpassning av vissa skatte- och avgiftsnedsättningar till EU:s regler om statsstöd (prop. 2025/26:24)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 26 november.)

§ 15 Förbättrad utformning av EU:s elmarknad

Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU8
Förbättrad utformning av EU:s elmarknad (prop. 2025/26:16 delvis)
föredrogs.

Anf. 14 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det har blivit dags för näringsutskottets debatter denna eftermiddag. Vi börjar med betänkandet NU8 *Förbättrad utformning av EU:s elmarknad*. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag till beslut i detta betänkande.

Lagändringarna som träder i kraft den 1 januari syftar till att anpassa svensk rätt till ändringar i EU:s elmarknadsdirektiv och till att minska antalet kvotpliktiga aktörer i elcertifikatssystemet. Som bekant är den svenska elmarknaden en del av EU:s inre elmarknad, varför vi återkommande behöver anpassa vår lagstiftning utifrån nya pålagor från EU.

Elmarknadsdirektivet ändrades så sent som förra året, och nu vidtar Tidöpartierna de åtgärder som behövs därefter. Förra årets ändringar gällande förbättring av utformningen av unionens elmarknad berörde bland annat frågor om anslutning till elnätet, leveransavtal, energidelning, elleverantörers riskhantering, sistahandsleverantörer och skydd mot bortkoppling. Delar av ändringsdirektivets punkter hanteras dock direkt av Energimarknadsinspektionen eller kopplat till revidering av andra direktiv – delvis i den nästföljande debatten här i kammaren.

Fru talman! Förslagen som ryms i detta betänkande innebär i huvudsak följande:

En elleverantör som har leveransavtal med fler än 200 000 elanvändare ska kunna erbjuda elanvändare leveransavtal med fast löptid och pris. Elanvändare ska också få en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren innan ett avtal om leverans av el ingås eller förlängs.

En elleverantör ska ha strategier för att begränsa risken för utebliven leverans, och ett nätföretag ska välja ut en anvisad elleverantör på ett rättvist, transparent och icke-diskriminerande sätt.

En elleverantör ska inte få säga upp ett leveransavtal eller begära att överföringen av el till en elanvändare ska avbrytas om den omständighet som

leverantören vill lägga till grund för åtgärden är föremål för tvistlösning utanför domstol.

Skyldigheten för distributionsnätsföretag att lämna information för att underlätta anslutningar utökas. Plikten för elleverantörer att ta emot el utökas dessutom, och det införs krav på att nätföretag ska göra information tillgänglig i fråga om den el som levereras.

Vad betyder då detta, fru talman? Jag har full förståelse för att alla som följer debatten inte har fullständig insyn i vad dessa förslag betyder eller vilka effekter de får.

Om jag ska försöka sammanfatta propositionen och betänkandet med ett ord blir det ordet konsumentskydd. Jag och alla andra elkunder får mer information med detta förslag. Vi får lättare att förstå och att jämföra elleverantörer. Vi kommer att kunna följa förändringar i elavtal bättre. Vi kommer också att ha bättre förutsättningar att välja upplägg.

Dessutom fortsätter vi att minska risken för dyra anvisade elleverantörer, då nätföretagens transparens ökar.

Detta är ett ganska tekniskt förslag som är sprunget ur ändringar på EU-nivå men som vid implementering i Sverige syftar till att underlätta för mig, talmannen och alla andra som behöver el hemma så att vi kan få en bättre förmåga att välja lämpliga produkter, att jämföra dem och utvärdera i efterhand, att byta produkter med mera.

Sammanfattningsvis anpassar vi den svenska lagstiftningen till EU:s och stärker konsumenternas ställning på elmarknaden.

Anf. 15 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! I det här ärendet kommer jag att koncentrera mig på en enda sak, nämligen kostnaderna för och utformningen av systemet för anvisade elavtal. Vi är nämligen överens om det andra.

Elmarknadens reglering bygger på den ganska enkla idén att kunderna ska vara aktiva och själva välja det avtal som passar dem allra bäst, men vi vet förstås att verkligheten inte alltid är så enkel. De allra flesta svenskar vill bara få så billig el som möjligt. Många människor – studenter, unga vuxna, äldre, personer som har flyttat eller människor som befinner sig i en utsatt livssituation – hinner eller orkar inte alltid välja. Ibland förstår de inte hur eller vad man ska välja. Då hamnar de i ett anvisat elavtal. Det rör sig inte om en så liten grupp som man kan tro – nästan var tionde elkund har ett anvisat avtal. Det handlar alltså om tiotusentals hushåll och hundratusentals människor. Det är de som i dag får betala mest för elen.

Systemet med anvisade avtal har funnits länge. Syftet var gott – även den som är en passiv kund ska få el levererad och inte bli utan. Att elbolagen ska få betalt för den el som används är förstås också högst rimligt.

Med tiden har det dock uppstått en tydlig snedvridning. Priserna på anvisade avtal har stigit snabbare än på andra. Klagomålen har ökat. De som inte valt betalar i dag på ett år hundratals, eller ibland tusentals,

kronor mer för elen än andra kunder. Elhandelsföretag inom koncerner har dessutom ofta högre anvisade priser än fristående elhandelsföretag.

Det här är förstås helt bakvänt. I andra valsystem har vi gjort annorlunda. I Sverige har vi exempelvis valt att ha en välfungerande förvalsfond i pensionssystemet. Den är billig, effektiv och väldigt konkurrenskraftig, just för att man ska kunna lita på att ett icke-val inte blir ett dåligt val.

Det här är en grundläggande princip: Den som inte väljer, eller inte fullt ut förstår hur eller vad man ska välja, ska inte straffas för det. På elmarknaden är det precis tvärtom. Det är därför Socialdemokraterna vill förändra modellen för anvisade avtal. Vi behöver ett system där de elhandlare som tar emot anvisade kunder inte får det mer eller mindre automatiskt. Det ska i stället ske i tuff konkurrens. Villkoren för anvisade kunder ska upphandlas regelbundet. Staten ska kontrollera processen, och företagen ska tävla om att erbjuda det bästa priset och de bästa villkoren.

Vi vet att en sådan modell fungerar. Vi har sett exempel där upphandling leder till lägre priser, mer transparens och ett tydligare konsumentskydd. När företag måste konkurrera om de passiva kunderna och inte bara de aktiva, ja, då sjunker också kostnaderna.

Låt oss vara ärliga: Det är inte rimligt att de som inte riktigt förstår sig på elmarknadens djungel ska bära bördan av marknadens högsta priser. Det är i sig ett misslyckande. Ett välfärdssamhälle ska bygga på trygghet, inte på att de som halkar efter ska betala mer.

Därför, fru talman, är vår hållning tydlig. Sverige behöver ha en modell där anvisade elhandelsföretag upphandlas regelbundet, passiva kunder skyddas och priserna pressas genom konkurrens mellan företagen, inte en modell där man straffar de minst aktiva och de mest utsatta. Vi vill att regeringen ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med sådana förslag. Det är förstås rimligt, det är kostnadseffektivt och det är framför allt rättvist. Därför yrkar jag bifall till vår reservation.

Anf. 16 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M):

Fru talman! Sveriges elmarknad står inför ett omfattande förändringstryck. Vi befinner oss i ett läge där elektrifieringen accelererar på bred front samtidigt som hushåll och företag såklart har rätt att förvänta sig trygg tillgång till el, rimliga priser och tydliga spelregler.

Det är mot den bakgrunden som vi nu behandlar regeringens förslag om en förbättrad utformning av EU:s elmarknad. Betänkandet handlar inte om dramatiska reformer utan om nödvändiga och väl avvägda förändringar som säkerställer att svensk rätt motsvarar EU:s uppdaterade elmarknadsdirektiv och att marknadens olika aktörer även fortsättningsvis ska ha tydliga skyldigheter och ansvar.

Fru talman! Regeringens förslag innebär att elleverantörer med många kunder får ett tydligare ansvar för sina avtal, särskilt genom att de ska kunna erbjuda

avtal med fast löptid och fast pris. Konsumenterna ska få en sammanfattning av de viktigaste villkoren innan avtal ingås eller förlängs, vilket skapar ökad transparens och minskar risken för obehagliga överraskningar.

Vidare införs krav på att elleverantörer ska arbeta aktivt med riskhantering, bland annat för att begränsa scenarier där utebliven leverans skulle skapa följdproblem på marknaden eller skapa risk att hushåll helt står utan el. Ofrivillig bortkoppling är oacceptabelt i vårt Sverige.

På nätföretagens område förstärks skyldigheterna att tillhandahålla information. Nätbolagen ska tillgängliggöra uppgifter om den el som levereras och förbättra den information som krävs för att underlätta anslutningar. När det gäller anvisade elleverantörer, det som motsvarar sistahandsleverantörer i EU-direktivet, införs krav på att nätföretagen ska göra sina val enligt rättvisa, transparenta och icke-diskriminerande förfaranden.

Regeringen går inte längre än vad direktivet kräver men ser till att Sverige uppfyller de formella krav som finns på ett robust och rättssäkert sätt.

Fru talman! Sammantaget stärker regeringens förslag konsumentskyddet, marknadens funktionssätt och regelverkets förutsägbarhet. Det är steg som behövs för att elmarknaden ska fungera väl i takt med att belastningen på systemet växer och fler aktörer kopplar på sig och blir beroende av en stabil och långsiktig elförsörjning.

Fru talman! Oppositionens reservation handlar om att Sverige ska införa en norsk modell för anvisade elavtal med regelbundna upphandlingar. Det är en fråga som redan ligger på regeringens bord genom Elmarknadsutredningen. Regeringen bereder förslagen, inklusive frågan om hur systemet med anvisade elleverantörer ska utvecklas. Vi ser inte att det finns skäl att föregripa regeringens behandling och hantering av remissvaren i det här skedet utan noterar oppositionens följdmotion som en åsiktsyttring om vad man hoppas att den beredningen ska landa i.

Fru talman! Energi är mer än en marknadsfråga. Det är samhällsberärande infrastruktur. Det är förutsättningen för vår industriella konkurrenskraft, för tryggheten i våra hem och för att Sverige ska kunna fortsätta minska sina utsläpp. De lagändringar som vi behandlar i dag anpassar svensk rätt till EU:s elmarknadsdirektiv, som syftar till att skapa lite mer ordning och reda i ett system som står inför stora påfrestningar men också har stora möjligheter. Det ska göra det enklare för konsumenterna att förstå sina avtal och tydligare för leverantörer att ta ansvar och öka transparensen för nätföretag så att de kan motiveras att agera på ett rättvist sätt.

Det här är inte slutpunkten för att modernisera elmarknaden, men det är ett steg på vägen mot ett tryggt, smartare och mer konkurrenskraftigt energisystem – ett system som ska stärka hela Sverige.

Fru talman! Jag vill på det temat också säga att det stora reformarbetet för Sveriges elkonsumenter inte nödvändigtvis sker just i det här betänkandet. Men

med reformer som sänkt elskatt med 20 procent, ett högkostnadsskydd mot höga elräkningar och ny fossilfri baskraft i södra Sverige hanterar vi kortsiktiga risker och skapar förutsättningar för decennier av höjd levnadsstandard.

För oss moderater är trygghet inte bara fler poliser och hårdare straff. Trygghet är också att inte behöva välja mellan att betala vinterns stora elräkningar och att kunna köpa julklappar till sina barn.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 17 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Betänkande NU8 handlar om förbättrad utformning av EU:s elmarknad. Jag vill börja med att konstatera att orsaken till att svenska kunder fått betala ockerpriser på el, framför allt efter Rysslands krig mot Ukraina, är just vår gemensamma elmarknad med EU. Samtidigt hade Tyskland nog lite för bråttom att avveckla sin kärnkraft.

Ibland, fru talman, är det svårt att vara politiker när man vill förhålla sig till fakta och har svårt att blåljuga eller lämna relevanta fakta utanför, det vill säga att inte direkt ljuga men inte berätta allt som man själv vet.

Tyskland förlitade sig till 100 procent på rysk gas när man fattade beslutet att avveckla kärnkraften, det som kallas Energiewende. Jag kommer ihåg när vi från Energikommissionen var till Tyskland 2015. Någon berättade hur bra leveransen av rysk gas fungerade – man kunde till och med ställa klockan med exakthet efter när den skulle levereras.

Jag vill inte skylla Tysklands beslut om vilka energislag man ska ha i sin energimix för att vi har fått betala skyhöga elpriser ibland. Nej, det skyller jag faktiskt på den här regeringen och även på de andra partierna som inte har vågat ställa upp på Vänsterpartiets förslag om Sverigepriser, alltså att separera prissättningen för exportdelen. Sverigepriserna, som vi har valt att kalla dem, kommer från Bengt Ekenstiernas förslag. Han kallar det Beken-modellen. Man skulle ha sparat mycket pengar åt svenska konsumenterna och regeringen om man hade infört det.

Tillbaka till EU:s elmarknad. Propositionen är delad i två beslutspunkter. Vänsterpartiet och jag har valt att inte bråka om lagändringen som bland annat syftar till att genomföra de ändringar i EU:s elmarknadsdirektiv som vi har hört om i alla tidigare anföranden här och att minska antalet kvotpliktiga aktörer i elcertifikatssystemet.

Den andra beslutspunkten, som Socialdemokraterna har berättat om så bra, handlar om att nätföretag ska anvisa en elleverantör till elanvändare som saknar elleveransavtal.

En anvisad elleverantör fungerar alltså bland annat som en sistahandsleverantör i elmarknadsdirektivets mening. Det finns dock ingen reglering om förfarandet för att utse en sådan elleverantör. I propositionen anfördes att det därmed är nödvändigt att reglera det här. Det kan jag hålla med om.

Regeringen anför vidare att det för närvarande pågår en grundläggande översyn, bland annat av

systemet med anvisade elleverantörer, och att inriktningen för den aktuella propositionen därför bör vara att införa den reglering som är oundgängligen nödvändig för att genomföra EU:s ändringsdirektiv, som det här handlar om. Regeringen föreslår därför att nätföretag ska välja en anvisad elleverantör på ett rättvist, transparent och icke-diskriminerande sätt.

När det gäller detta, fru talman, kommer vi till en annan slutsats än regeringen. Det gäller motionen från Socialdemokraterna som syftar till att stärka och skydda konsumenterna. Jag tycker att det är på tiden att man står på konsumenternas sida när man utformar lagar. Motionen förordar ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag om upphandling av anvisade elavtal av den typ som gäller i Norge och som vi hört om.

Detta skulle innebära krav på regelbundna upphandlingar av ett anvisat elhandelsföretag. Ett sådant upphandlingsförfarande skulle medföra att elhandelsföretag fick konkurrera om de kunder som inte gjort ett aktivt val – något som i sin tur sänker elpriserna för dessa kunder. Kort sagt, fru talman, litar jag inte på att nätföretagen väljer på ett rättvist, transparent och icke-diskriminerande sätt.

Om nätföretaget även är dotterbolag till ett elproducerande bolag behöver man inte ha kommit på stubinen eller krutet för att förstå att det uppstår lite mistänksamhet när det gäller transparensen i valet av elleverantör.

Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 18 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Mina synpunkter i den här frågan gäller kanske inte det som görs – vi behöver såklart implementera nödvändig EU-lagstiftning – utan det som inte görs på elmarknadsområdet. Det är ju en missad chans att lägga fram fler viktiga reformer.

Vi har i grunden en helt misslyckad energipolitik, där vi ser en tvärnit för utbyggnaden av ny kraftproduktion. I ett läge där Sverige kraftigt skulle behöva öka utbyggnadstakten av ny kraftproduktion minskar den i stället – den tvärnitar. Den kommer enligt prognosen att ha minskat med 75 procent under den period på tre år som den här regeringen har styrt. Det är en katastrof för elektrifieringen och för klimatomställningen men även för Sveriges konkurrenskraft och i slutändan inte minst för vår säkerhet.

Ett övergripande problem, fru talman, är att det inte finns ett mål för effekt. Det är en av grundanledningarna till de svajiga elpriser vi har sett de senaste åren. Vi har inte minst nu i dagarna haft otroligt svajiga elpriser. Det här skulle man kunna förebygga.

Vi skulle behöva ett mål för mer reglerbar effekt till både 2030 och 2035 – så kallad grön baskraft. Just nu har Europa dessutom ett farligt beroende av rysk fossil energi som vi behöver sätta stopp för. Tidöpartierna har i stället gjort tvärtom och ökat beroendet av fossila bränslen.

Det skulle gå alldeles utmärkt att fasa ut det fossila genom att fortsätta bygga ut inte minst solkraft och

vindkraft, tillsammans med grön baskraft som balanserar elsystemet. Det skulle ge både billig och stabil energi i närtid.

Med grön baskraft avser jag höjd effekt i vattenkraften, mer flexibilitet och effekt från kraftvärmen samt energilagring i form av vätgas, pumpkraft, värmelagring och gasturbiner drivna på förnybara bränslen. Det handlar också om efterfrågeflexibilitet, alltså smart styrning av till exempel elbilar och värmepumpar.

För att snabbt få dessa viktiga resurser på plats behövs en aktivare politik för elmarknaden. Det gäller inte minst efterfrågeflexibilitet, som ju är ett av de snabbaste och billigaste sätten att få in mer reglerbar kraft och därmed kapa pristopparna. För att möjliggöra för många små användare att bidra till detta behövs nya roller på elmarknaden.

Det är ganska många år sedan EU bad Sverige att införa rollen oberoende aggregator. En sådan kan till exempel vara ett företag som genom avtal klustrar ihop många värmepumpar och därmed bildar ett virtuellt kraftverk som kan reglera och vara med på elmarknaden och balansera – och även balansera priserna.

Sverige har dock varit otroligt senfärdigt med detta, och nu ser det ut som att vi får det först 2028. Det gör att stora volymer flexibilitet stängs ute från marknaden, och det blir inte möjligt att samla kunder som har olika elhandlare under en aggregator.

Konsekvensen av det här, fru talman, är att vi får högre pristoppar än vi annars hade behövt ha. Det är den yttersta konsekvensen för Sveriges alla elkunder, och det är synd. Det är en missad chans att se till att kapa dessa pristoppar på ett smart och effektivt sätt.

Vi behöver också frigöra potentialen för smart elbilsaddning, men här utmanas innovativa företag av att nätägare har olika effekttariffer. Vi har 170 olika elnätbolag och dessutom olika sätt att ansluta till dessa tjänster. Vi skulle därför behöva harmonisera elmarknaden på ett betydligt mer omfattande sätt. Inte heller här ser jag några initiativ från regeringen.

Fru talman! Sist men inte minst ser vi ett annat stort problem på elmarknaden – ett moment 22. Vi behöver ju mer billig el i närtid och en industripolitik som möjliggör klimatomställningen, men i stället har vi fastnat i ett farligt moment 22 där utbyggnaden av ny elproduktion tvärnitat och industrins elektrifiering skjuts på framtiden.

Tre år av denna antielektrifieringspolitik har tyvärr gett resultat. Industrins klimatomställning och utbyggnaden av ny elproduktion har fastnat i detta moment 22. Företagen kan inte lita på att det finns långsiktiga spelregler som gör att omställningen lönar sig. Elproducenterna å sin sida avvaktar eftersom de inte är säkra på att denna efterfrågan på mer el kommer.

Därför krävs det att staten tar en mer aktiv roll på elmarknaden och bryter dödläget mellan elproducenter och industri. Miljöpartiet föreslår därför det vi kallar elektrifieringsavtal. Det är ett träffsäkert och effektivt medel för att överbrygga detta problem.

Det handlar om att sluta avtal mellan en industri som ställer om och fasar ut det fossila och elproducenter som vill och kan producera mer el – och sluta prisgapet på i dagsläget omkring 15 öre, som gör att detta har fastnat i ett moment 22. Det skulle kunna få fart på utbyggnaden.

Miljöpartiet har lagt en beställning till RUT som visar att vi kan få fram ungefär 50 terawattimmar till en tiondel av kostnaden för regeringens kärnkraftssubventioner på en bråkdel av tiden. Detta ihop med potentialen för energieffektivisering gör att vi då kan förse industrin med den el som man faktiskt behöver.

Slutligen, fru talman, ska jag också beröra den fråga vår reservation gäller. Vi instämmer i att det är väldigt klokt att titta på Norge, som har hittat en bra modell för anvisade avtal. Det ska inte vara så att man drabbas av väldigt höga elkostnader för att man inte har möjlighet att vara en aktiv elkund. Det behövs ett bättre skydd för de elkonsumenter som inte är aktiva på elmarknaden. Vi yrkar därför bifall till den reservation som finns i betänkandet.

Anf. 19 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi propositionen som handlar om att anpassa svensk lagstiftning till EU:s elmarknadsdirektiv, vilken jag också yrkar bifall till.

Propositionen är ett viktigt steg, för Sverige är inte en energipolitisk ö. Vi är en integrerad del av den europeiska elmarknaden. Det är en bra ordning att vi kan exportera när vi har överskott och importera när behovet är stort. Det skapar en trygghet i ett läge där omvärlden är osäker och där stabil elförsörjning är avgörande för både hushåll och företag.

Låt mig vara tydlig: Svenska hushåll och företag förtjänar stabila och förutsägbara elpriser. Leveranssäkerhet till rimliga priser är en grundförutsättning för välfärd, konkurrenskraft och tillväxt. Lösningen är inte att isolera oss från EU:s elmarknad. Lösningen är att bygga ut den planerbara, stabila baskraften, särskilt i södra Sverige där behovet är som störst. Genom att öka produktionen i våra elprisområden SE3 och SE4 jämnar vi ut prisskillnaderna och sätter också press på våra grannländer att ta ansvar för sin elförsörjning.

Fru talman! Ingen är nöjd med de bergochdalbana elpriser vi sett de senaste åren. Elmarknaden mår inte bättre än vad politiken tillåter, och alltför länge har den styrts av kortsiktiga beslut utan helhetsperspektiv. Tidigare regeringar har tagit låga elpriser för givet. Man avvecklade hälften av Sveriges kärnkraftsreaktorer och premierade väderberoende kraftslag utan att först säkra upp planerbara alternativ. Det var en politik som slog hårt mot hushållens plånböcker, mot industrin och mot Sveriges konkurrenskraft.

Med denna regering är kursen en annan. Under mandatperioden har över 70 åtgärder vidtagits för att stärka elsystemet här och nu. Vi har lagt om energipolitiken i grunden, infört ett planeringsmål och ett leveranssäkerhetsmål och gjort kraftfulla satsningar på att öka andelen baskraft i energimixen. För oss

kristdemokrater är det självklart att elförsörjningen ska vara långsiktig, stabil och trygg.

Fru talman! Det arbete vi gör hänger nära samman med den proposition som nu ligger på bordet. Ändringarna i ellagen stärker konsumentskyddet och skapar tydliga spelregler. Elleverantörer med fler än 200 000 kunder ska kunna erbjuda avtal med fast pris och fast löptid. Hushållen får då bättre information och en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren innan ett avtal ingås eller förlängs. Det ökar helt enkelt tryggheten i vardagen.

Vi säkerställer också att elleverantörer har strategier för att undvika uteblivna leveranser, att nätägare utser anvisade elleverantörer på ett rättvist och öppet sätt och att avtalet inte kan sägas upp om ärendet är föremål för tvistlösning. Vi skapar kort sagt ordning och reda.

Fru talman! Det pågår också ett omfattande arbete med att stärka den infrastruktur som behövs för ett modernt elsystem. Dels tar Svenska kraftnät och Energi marknadsinspektionen fram ett centralt datahantlingsverktyg som ska underlätta flexibilitet och ge bättre användning av elnäten, dels bereds nu Bo Diczfalusys elmarknadsutredning vidare i Regeringskansliet. Den går igenom allt från den finansiella elmarknadens utformning till hur systemansvaret ska tydliggöras. Det finns ingen anledning för riksdagen att rikta något tillkännagivande i denna fråga just nu eftersom regeringen redan arbetar med det underlaget.

Fru talman! Sveriges framtida elförsörjning kräver långsiktighet, ansvar och strukturell stabilitet. Den här propositionen är en del av det arbetet. De åtgärder regeringen vidtar och de förslag vi kristdemokrater driver är en annan del. Tillsammans bygger de ett elsystem som håller i vardag och i kris. Vi gör det för hushållen, vi gör det för företagen och vi gör det för Sverige.

Anf. 20 LOUISE EKLUND (L):

Fru talman! I dag debatterar vi ett förslag om förbättrad utformning av EU:s elmarknad. Jag ska inte förlänga debatten. Mina kollegor på regeringssidan har argumenterat väl, och jag delar deras uppfattning. Regeringens förslag till ändringar stärker konsumenters rättigheter och hjälper till att skapa ett robust elnät. Jag tycker att det är alldeles utmärkt. Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 november.)

§ 16 Regelverket för framtidens el- och gasnät

Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU10
Regelverket för framtidens el- och gasnät (prop.
2025/26:26)
föredrogs.

Anf. 21 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Näringsutskottet fortsätter nu att debattera energirelaterade frågor, och även detta betänkande är påkallat utifrån EU-rättens krav. Detta betänkande hänger delvis ihop med det förra, och utskottet har därför säkerställt att de båda propositionernas bestämmelser är synkroniserade i riksdagens betänkanden och hanteeringen av dem.

Betänkandet bygger på åtgärder utifrån den så kallade Tysklandsdomen, som den förra regeringen tillsatte en utredning kring redan 2022. Syftet var att se över hur det svenska regelverket förhöll sig till Tysklandsdomen och att se över bestämmelserna om överklagande av tillsynsmyndighetens beslut på området. Utredningen presenterades i oktober 2023 och har nu 2025 knådats färdigt på departementet.

Detta handlar om väldigt tekniska frågor, och det finns dessutom tydliga motparter, varför det sannolikt inte går att göra alla intressenter nöjda. Å ena sidan behöver Sverige kraftiga investeringar i elnät för den pågående elektrifieringen, och då behöver elnätsföretag få incitament till investeringar och inte minst ersättning för dessa investeringar. Å andra sidan har kundernas kostnader för elnät ökat, och kritiken mot att elhandeln utgör en allt mindre del av den totala kostnaden för el är påtaglig ute i landet. Det sistnämnda har lett till ökade krav från konsumenter på tillsynsmyndighetens verktyg och mandat, vilket även EU-rätten, Tysklandsdomen och utredningen fastslår.

Men vad innebär då propositionen och betänkandet i praktiken? Som utskottsordförande och först i talarordningen ser jag det som mitt ansvar att försöka konkretisera det vi debatterar. De villkor elnätsföretag och naturgasföretag tillämpar inom ramen för elnätsverksamheter och naturgasverksamheter är föremål för förhandsprövning av tillsynsmyndigheten, enligt ellagen och naturgaslagen. De flesta intäkter med anknytning till sådana verksamheter ska rymmas inom en intäktsram som tillsynsmyndigheten beslutar om för en bestämd tillsynsperiod.

Det är även av stor betydelse för kunderna att regleringen av intäktsramarnas storlek och den övriga förhandsprövningen av företagens villkor fungerar ändamålsenligt. Vissa bestämmelser i lag som inverkar på villkorens utformning föreslås utgå.

Det föreslås att regeringens möjlighet att låta tillsynsmyndigheten meddela föreskrifter på området ökas. Det föreslås även att sammansättningen i förvaltningsrätt och kammarrätt vid överprövning av tillsynsmyndighetens beslut om intäktsramar ska inkludera ekonomiska experter.

Även i detta betänkande finns ett tydligt konsumentperspektiv, då det understryks att intäktsramen – nätföretagens ersättning – inte ska vara större än vad nätföretagen behöver för själva nätverksamheten. Samtidigt belyses att bedömningen av om nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet ska få

medföra en ökning eller minskning av intäktsramen. Det finns alltså en flexibilitet i systemet.

Fru talman! De nya bestämmelserna om intäktsramen har mött kritik från elnätsbolagen, vilket jag till viss del har förståelse för. De hävdar till skillnad från utredningen att nuvarande bestämmelser lever upp till EU-rätten på området.

När man hamnar i sådana här tekniska diskussioner om hur man ska tolka olika EU-lagstiftningar och tolkningar av tolkningar av EU-lagstiftningar kan jag som svensk politiker önska att det fanns en telefonjour i Bryssel att ringa till så att man på fem minuter fick utrett vad som stämmer och inte. Så är det dock inte. I stället liknar det mest en svart låda där det är helt omöjligt att få tydliga, konkreta svar på förhand om hur något bör tolkas eller tillämpas.

Sverigedemokraterna har i samordningen av denna produkt försökt att värna om såväl kunden som elnätsbolagens möjligheter att bidra till elnätsutbyggnaden. I den dragkampen bedömer jag att propositionen landat någonstans mitt emellan, vilket rimligtvis också borde vara ambitionen. Med det sagt förstår jag att man inte heller har gjort någon part 100 procent nöjd.

Mot denna bakgrund bedömer jag det dock som positivt att tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, nu bör offentliggöra preliminära metoder som kan ligga till grund för beräkningen av intäktsramen innan nätföretagen lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma ramen. Detta bör underlätta för elnätsbolagen – så även det faktum att regleringen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet trots utredningens förslag blir kvar och därmed stärker den långsiktiga planeringen av nätverksamheter.

Fru talman! Nu har jag uppehållit mig kring elnät, men stora delar av propositionen hanterar som bekant överföring av naturgas. På grund av en del luckor i lagstiftningen har det krävts många nya paragrafer för att säkerställa att näten kan användas även för distribution av naturgas och i framtiden även andra typer av gas. Naturgas används i dag ganska begränsat i Sverige men är otroligt viktig för delar av vår industri och kan säkert under en övergångsperiod utgöra en allt viktigare del även sett till Sveriges elförsörjning.

Jag stannar där och välkomnar övriga anföranden i debatten.

Anf. 22 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Nu debatterar vi näringsutskottets betänkande *Regelverket för framtidens el- och gasnät*, och jag yrkar bifall till vår reservation.

Fru talman! Energisystemet lägger grunden för det moderna samhället och är centralt för ett lands utveckling. Sverige har påbörjat ett skifte, elektrifiering, där transporter, industriella processer och andra verksamheter byter fossila råvaror mot el. En framgångsrik elektrifiering är avgörande för att öka tillväxt, skapa välstånd och samtidigt nå de nationella klimatmålen om nettonollutsläpp 2045. Den kommer även att bidra till utsläppsminskningar i andra länder genom export av klimatsmarta produkter. Elektrifiering kan bidra till

stor energieffektivisering och minskade utsläpp från transporter. Den är också avgörande för att ställa om till fossilfria processer i industrier.

Billig och stabil el kommer att vara en av Sveriges största konkurrensfördelar framöver, och för att ekonomin ska fungera för vanligt folk krävs god tillgång till el till låg kostnad. Det förutsätter mer el från vatten, vind, sol, kärnkraft och bioenergi. Dagens situation med stora prisskillnader och återkommande höga priser är orimlig. Vårt mål är att hela Sverige ska ha samma låga elpriser, och det kräver både ny elproduktion och utbyggda elnät och gasnät i hela landet.

Fru talman! Det är i det här sammanhanget dagens betänkande måste förstås. Propositionen innehåller tekniska anpassningar till EU-rätten, och mycket av det är nödvändigt. Men den saknar ett helhetsgrepp om hur det ska kunna byggas ett robust, hållbart och rättvist elsystem i Sverige. Vi anser att Sverige behöver ett robust elsystem som på sikt klarar av att producera och leverera dubbelt så mycket el som i dag. Staten behöver därför möjliggöra omfattande investeringar i fossilfria kraftslag, elnät och gasnät. Utbyggnaden behöver vara snabb och kostnadseffektiv. Samtidigt måste kostnaderna vara rimliga för elkunderna oavsett var i landet de befinner sig.

När Energimarknadsinspektionen genom de föreslagna lagändringarna får en mer självständig roll vad gäller att fastställa elnätsföretagens intäktsramar och godkänna överförings- och anslutningstariffer finns det enligt vår uppfattning skäl att överväga en ny modell för beräkning av nätbolagens intäktsram som innebär att avkastningen sänks för nätbolagen men premierar en effektiv nätanvändning och innovativa lösningar. Enligt vår uppfattning bör en ny modell kunna innefatta en breddad definition av begreppet kapitalbas. Det kan exempelvis handla om att anläggningar som håller på att uppföras eller som är färdiga men som ännu inte har tagits i drift tillåts ingå i beräkningsunderlaget. Vidare anser vi att det kan finnas skäl att överväga en annan metod för att värdera anläggningarna, till exempel anskaffningsvärde justerat med konsumentprisindex i stället för som nu: anskaffningsvärde justerat med byggkostnadsindex.

Fru talman! Vi står på konsumenternas sida. Nätavgifterna är i dag en stor kostnad för hushåll och företag när det gäller energi. När Energimarknadsinspektionen får en mer självständig roll i att fastställa intäktsramar och tariffer behöver politiken markera en tydlig inriktning. Avkastningen för nätbolagen ska givetvis vara rimlig och medge lönsamma investeringar – dock inte högre än nödvändigt. Regleringen ska premiera effektivisering och innovation, och kostnaderna för konsumenterna ska hållas så låga som möjligt. Detta är en central del av en socialdemokratisk energipolitik – att kombinera ett starkt och robust elsystem med rättvisa villkor för vanliga hushåll och för företag i hela landet.

Fru talman! Sverige behöver bygga mer nät men bygga smart och premiera smarta lösningar så att det befintliga elnätet kan användas bättre. Dagens

reglering premierar i första hand fysisk utbyggnad av nät. Det riskerar att leda till högre kostnader och högre nätavgifter än nödvändigt. Vi vill därför se en reglering som gynnar flexibilitetstjänster, energilagring, lokal effektförvaltning, digitalisering av elnät samt smart styrning och smart förbrukning.

Fru talman! Att bygga elnät är viktigt, och det behöver Sverige investera i. Men att använda elnätet smartare är minst lika viktigt. Detta ska regleringen stödja – givetvis även när det gäller gasnätet.

Anf. 23 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M):

Fru talman! Vi står inför ett omfattande förändringstryck. Elektrifieringen av industrin, transporterna och vårt vardagsliv kräver att el- och gasnäten både fungerar bättre och styrs mer effektivt än tidigare. Vi behöver regelverk som klarar att möta EU:s krav, som underlättar investeringar och som säkerställer att konsumenterna får rimliga och förutsägbara villkor.

Med regeringens förslag genomförs nödvändiga anpassningar i ellagen och naturgaslagen, stärks tillsynsmyndighetens oberoende och moderniseras regelverket för intäktsramar, anslutningsavgifter och prövningsprocesser. Detta är tekniskt, ja, men det är också hörnstenar i ett elsystem som ska klara av att leverera trygg el i fredstid, i kriser och ytterst i krig.

Steg för steg ska ett robust, kostnadseffektivt och fossilfritt energisystem byggas som möjliggör klimatomställningen, stärker konkurrenskraften och möter framtidens behov.

Fru talman! Regeringen föreslår ändringar som säkrar att svensk lagstiftning överensstämmer med EU:s elmarknadsdirektiv och gasmarknadsdirektiv, särskilt när det gäller nationella tillsynsmyndigheters exklusiva befogenheter. Det innebär på ren svenska att Energimarknadsinspektionen får ett tydligare och starkare mandat att fastställa intäktsramar, att godkänna tariffer och att fatta beslut som tidigare, i varje fall till vissa delar, har reglerats i lag.

Förslaget omfattar även förändringarna i hur förvaltningsrätt och kammarrätt ska bemannas vid överprövningar, där ekonomiska experter nu ska ingå vid intäktsregleringsmål. Det stärker rättssäkerheten och förbättrar den tekniska kvaliteten i domstolsprövningen.

Utskottet gör också en mindre lagteknisk justering i 1 kap. 4 § ellagen för att samordna regeringens olika propositioner så att regelverket är heltäckande när ändringarna i det här betänkandet, men också det vi debatterade för en timme sedan, träder i kraft den 1 januari 2027.

Fru talman! En viktig del av betänkandet gäller lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätverksamhet. Regeringen gör bedömningen att den lagen ska behållas, och vi delar den uppfattningen. Lagen syftar till att ge nätföretagen drivkrafter att göra investeringar som annars inte skulle bli av. De drivkrafterna behövs när elnäten är en flaskhals för elektrifieringen.

Det handlar inte om att gynna nätbolag på bekostnad av kunderna utan om att undvika att investeringar skjuts upp, vilket skulle få stora negativa konsekvenser för hela samhället. Lagen är tydligt avgränsad och har som syfte att stärka kapaciteten i nätet utan att höja nätavgifterna godtyckligt.

Fru talman! I reservation 1 menar tre partier att lagen om särskilt investeringsutrymme leder till orimligt höga nätavgifter och att underskott inte bör kunna rullas vidare mellan tillsynsperioder. Men möjligheten att göra det är en betydande del av intäktsregleringens logik. Prognoser kan slå fel, och förhållanden kan ändras. Då behöver regelverket ha den typ av ventil som går att använda i praktiken. Alternativet vore betydligt högre riskpåslag och därmed mer ryckighet för elkunderna. Det är också viktigt att understryka att överullningen redan i dag är reglerad. Den är också begränsad för att undvika orimliga underskott och så att den inte ska användas för att driva upp vinsterna.

Fru talman! I reservation 3 framförs en politisk linje där man vill reformera elmarknaden via en rad tillkännagivanden om flexibilitet, digitalisering, energigemenskap och samhällsekonomiska analyser. Det är frågor som är både viktiga och intressanta men som redan har en plats i det politiska arbetet som just nu pågår.

Elmarknadsutredningen från april bereds i Regeringskansliet och omfattar samtliga frågor som man lyfter fram i reservationen. Att riksdagen skulle gå in och detaljstyra beredningsarbetet, som just nu handlar om att hantera remissvaren, menar vi vore onödigt. Därför avstyrker vi reservationen. Det är inte för att frågorna är oviktiga utan för att de redan behandlas på ett strukturerat sätt.

Fru talman! Regeringen och riksdagen har under mandatperioden tagit tydliga steg för att modernisera svensk energipolitik. Vi bygger ny kärnkraft, vi förstärker elnäten, vi reformerar elmarknaden och vi säkerställer att regelverken håller för framtidens krav och behov. Det här betänkandet är ett sådant steg. Det är absolut tekniskt, men det är också betydelsefullt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 24 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Betänkandet NU10 behandlar regelverket för framtidens el- och gasnät. Ni hör att vi inte släpper elfrågorna så lätt. Det är andra debatten i dag om elnät och el.

Vad gäller gasnät måste jag erkänna att mina kunskaper om det området är begränsade. Därmed inte sagt att det inte skulle vara lika viktigt. Men på det här området litar jag på de slutsatser som regeringen har landat i vad gäller lagen om gasmarknadsdirektiv.

Jag kommer sedan till frågan om elnät. Jag har i flera debatter just från denna talarstol försökt berätta om hur elnätsägare har höjt sina elnätsavgifter år efter år och hur kunderna har varit rättslösa när det gäller att kunna påverka sin situation.

Jag brukar vara en enkel debattör som i mina debatter kommer med jordnära exempel från vardagen. Det närmaste jag nu kan komma på är min egen elräkning.

Så här fördelas kostnaden på min elräkning, och jag väljer oktober: Eldistribution står för 60 procent av räkningen, och resterande 40 procent är för elhandel. Om jag från hela elräkningen räknar bort det som går till staten via moms och energiskatt är det 38 procent som går till staten. Det är bara en reflektion.

Sedan ska man komma ihåg att de som valde rörligt elpris i mitt prisområde har betydligt lägre procenttal vad gäller elhandel än de 40 procent som jag har, men det är bara fram tills att Aurora Line öppnade för några veckor sedan. Vi ser konsekvenserna av det hemma hos mig.

Fru talman! När det gäller avregleringen som skedde i mitten av 90-talet gjordes den givetvis med argument om konsumenternas frihet att välja. Moderaterna var de som lade fram den första motionen om avreglering av elmarknaden. Jag tror att den kom redan 1992.

Det är ingen nyhet i sig att borgarna alltid har varit emot reformer som gynnar befolkningen brett: Man kan ta allt från allmän rösträtt till sjukvård. Men man tycker om marknadsexperiment. Det som förvånade mig var att den socialdemokratiska regering som tillträdde 1994 i stort sett kopierade förslaget som borgarna jobbat med och slutförde Moderaternas plan, med ett ikraftträdande av avregleringen av elmarknaden den 1 januari 1996.

När samhällsviktiga funktioner som eldistribution och elproduktion avregleras blir det i varje fall lite knepigt när det inte går att välja elnätsoperatör. Då hittar man på en myndighet som ska försöka efterlikna en marknad.

Har funkar det då i dag med Energimarknadsinspektionen? Den har förlorat ett antal gånger när det gäller hur stora intäktsramarna får vara. Vad vi kan konstatera är i varje fall att det inte går någon nöd på bolag som äger elnät i Sverige i dag.

Nåväl. Vi får väl jobba vidare med att försöka skydda svenska folket från oskäliga kostnader. Jag och Vänsterpartiet hävdar att låga kostnader är samhällsviktigt för alla medborgare och en förutsättning för att lyckas med den gröna omställningen av hela samhället. Det är avgörande för Sveriges konkurrenskraft att vi har låga kostnader i sin helhet för att få fram el till konsumenterna.

Jag har ställt mig bakom två reservationer. Jag lyfter fram reservation 1, men jag står givetvis bakom dem båda.

Jag ska citera kort från Centerpartiets motion. Jag är glad att Centerpartiets representant har hunnit komma till kammaren. Det är en mening som jag hävdar säger det mesta: "Här ser vi exempelvis oroande tecken på att regeringen i vissa fall gynnar nätföretagen framför elkonsumenterna på ett ensidigt sätt."

Det speglar mycket var vi är när vi försöker att reglera det till konsumenternas fördel. Hit hör givetvis

frågan om industrin, den gröna omställningen och vår konkurrenskraft i det läge vi befinner oss i.

Vi ska ha företag som, oavsett vad de håller på med, ska kunna tjäna pengar på det som de är duktiga på. Det är mycket rimligt. Men vi har sett hur höjningar på elnätsavgifter med pengar som skulle ha gått till investeringar i själva verket till stor del har gått till moderbolaget, som i sin tur delat ut stora delar till ägarna.

Om jag har pengar på banken får jag vara nöjd om jag får 2 procent i ränta. Jag tittade efter i morse för att se hur mycket jag får i ränta på mitt sparkapitalkonto. Det var 1 procent. Och det är klart att banken inte gör miljardvinster för att dela ut dem till mig. Men när bolag som har monopol på det som de säljer ska ha tvåsiffriga belopp i vinst sticker det såklart i ögonen på befolkningen, som betalar kalaset.

Jag hävdar att det endast är Systembolaget som har lika säkra kunder som elnätsföretagen.

Fru talman! När det svenska samhället elektrifierades var det naturligt att alla hushåll skulle få el indraget i sina hem. Samhället tog kostnaderna, för man ansåg att elektrifieringen är en samhällsnytta som alla ska kunna ta del av. Den by som jag kommer ifrån fick el i slutet av 40-talet, vilket egentligen var tidigt. Kostnaden tog samhället gemensamt. Visst fanns det symboliska avgifter för alla tjänster som erbjöds, men det jag vill säga med detta är att man drog kilometervis med ledning till enstaka gårdar, för vi byggde gemensamt det man tyckte var samhällsviktigt för alla medborgare.

När det gäller sådant som man förväntar sig att alla ska ha och kunna använda i dag, till exempel internet, kan kostnaden för att få samma tjänst indragen skilja med 100 000 kronor. Har vi ändrat synen på hur vi fördelar kostnader för samhällsviktig service?

Herr talman! Jag vet att några tycker att marknaden och konkurrensen är det bästa för att hålla priser nere, och jag håller med om att detta stämmer i väldigt många fall. Men när det gäller elnät, som är en monopolmarknad, blir det ungefär som att låta pyromanen vara räddningsledare för brandkåren.

Anf. 25 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Vi står inför en av vår tids största samhällsomställningar: elektrifieringen. Svensk industri, transporter och hushåll kommer att bli allt mer beroende av el. Det handlar om en förflyttning i användandet av energi och inte om att vi minskar användningen totalt sett. Vi byter ut fossila bränslen mot förnybar och fossilfri el. Elnäten är utan tvekan en av de största flaskhalsarna i denna omställning.

Regeringens proposition är ett steg i rätt riktning – och det ska regeringen ha credit för – men den är för snävt hållen och fångar inte upp de möjligheter som den tekniska utvecklingen ger oss.

Dessutom – vilket kanske är något av det allvarligaste – kan elnätsavgifterna nu höjas med ytterligare 16 miljarder, tvärtemot behoven av lägre elnätsavgifter och billigare elfakturor. Det är 16 miljarder som kommer att få betalas av hushållen och företagen och som

kommer att hamna i nätbolagens redan överfyllda fickor i stället för i hushållskassan.

Beslutet från Tidöregeringen och Socialdemokraterna i frågan går tvärtemot vad den egna utredningen har föreslagit. Effekten blir dyrare räkningar och en försenad och fördyrad elektrifiering. Överrullningen, som det kallas, blir nu ett farligt prejudikat för framtiden. I stället för att behålla intäkterna inom den ram som är fastslagen får man fortsätta att ta ut dem under lång tid framåt. Det gör det dyrare och mer ineffektivt, och det gör också att den tekniska utvecklingen inte får ta den plats som skulle vara möjlig.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1 i betänkan-det.

Regeringens nuvarande förslag, som ligger på riksdagens bord, fokuserar mycket på tekniska justeringar som tillsynsmyndighetens oberoende och intäktssregler. Det finns många bra saker, men förslaget tar inte helhetsgreppet om det vi skulle behöva uppnå. I en situation där vi kan fördubbla elbehovet till 2035 är det otillräckligt att bara anpassa reglerna för tillsyn. Vi behöver en modern ellag som är teknikneutral och utformad för flexibilitet och decentralisering samt ett effektivt nyttjande av den befintliga infrastrukturen.

I stället för att bara stötta ett effektivt byggande av nya ledningar måste vi nyttja de verktyg som finns: smarta elnät, energilagring och flexibilitetstjänster. Det är billigare, snabbare och bättre.

Vi pratar i Centerpartiet om fyrstegsprincipen, inte bara när det kommer till transportinfrastruktur utan även kring energiinfrastruktur. Det är något som borde genomsyra även elnätsutbyggnaden. I dagsläget premieras traditionell nätutbyggnad trots att det väldigt sällan är den effektivaste och billigaste vägen framåt.

Vi borde reformera intäktssregleringen så att investeringar i smart teknik, digitalisering, flexibilitet och lagring blir mer lönsamt än att bara bygga nytt fysiskt nät. Då blir det också mer attraktivt för nätföretag att investera i den typen av lösningar. Det ökar kapaciteten, och det möjliggör både laststyrning och mer användning än om man bara förlitar sig på kabel och ledning. Då minskar dessutom intrången och konflikterna bland markägare och lokalsamhällen betydligt eftersom vi nyttjar den befintliga infrastrukturen på ett bättre sätt. Det är i sanning att bygga både modernt och marksnålt.

Elnätsverksamheten är ett naturligt monopol. Konsumenterna och företag har begränsade möjligheter att välja en annan nätägare, och det är därför extra viktigt att deras intressen skyddas och att deras frihet och möjligheter värnas.

Centerpartiet föreslår därför större transparens hos nätbolagen. Vi föreslår också att nätavgifterna ska vara rimliga och att Energimarknadsinspektionen ska få tydligare möjligheter att ingripa. Här krävs, liksom när det gäller propositionen som hanterades i föregående debatt, en bättre transparens kring var man kan ta ut effekt och var man kan pytsa in ny effekt och ny produktion. Vi vet att andra länder är betydligt bättre än Sverige när det gäller detta.

Det är helt enkelt inte rättvist, herr talman, att konsumenterna bär orimliga avgifter, speciellt när elnätets utbyggnad ska finansieras, samtidigt som vi vill pressa kostnader. Detta går propositionen tväremot. Det är 16 miljarder nya kronor som konsumenterna ska betala. I stället för att fokusera på teknik och möjligheter när man planerar transmissionsledningar fokuserar man i dag på nätbolagens vinster.

Det är därför också angeläget att pröva nya projekt och göra samhällsekonomiska analyser. Det gäller även Svenska Kraftnät. Man ska då ta hänsyn inte bara till behovet av el utan också till miljöpåverkan, markintrång och natur- och boendemiljö. Det sker i dag i väldigt liten utsträckning.

I en modern elnätsutbyggnad för man dialog med berörda i stället för att använda den envägskommunikation som vi många gånger ser i dag. Här behövs betydligt tuffare styrning till Svenska Kraftnät från regeringen.

Den proposition vi har på vårt bord och som vi ska fatta beslut om i morgon visar att regeringen börjar förstå behovet av förändring. Det är bra. Men det här handlar inte bara om att justera befintliga regler, som regeringen gör. Vi behöver en modern, helhetsinriktad energipolitisk reform där nätet är en del men där man också ser till hela behovet i framtiden, både industriellt och hemma hos hushållen. Det behöver ske utan att beloppen på elnätsfakturorna skenar på det sätt som regeringen nu möjliggör.

Om regeringen på riktigt ska jobba för framtidens el- och gasnät, vilket är propositionens namn, får den också återkomma med ett bredare lagförslag i linje med det vi föreslår i våra motioner. Det ska vara ett lagförslag som moderniserar ellagen, belönar smart teknik, stärker konsumentskyddet och säkerställer att varje ledningsbygge provas utifrån hela samhällets bästa. Först då har vi ett i sanning modernt elnät.

Anf. 26 LOUISE EKLUND (L):

Herr talman! Debatten om hur regelverket för gas- och elnätet ska se ut rör sig i ett spänningsfält mellan olika intressen. Vi har de senaste åren sett en alltmer högljudd och uttalad konflikt mellan å ena sidan nätföretagens kostnader till konsument och å andra sidan det stora behovet av investeringar i de svenska elnäten.

Precis som det har redogjorts för här i kammaren är de föreslagna lagändringarna en kompromiss mellan dessa två intressen – å ena sidan svenska el- och gaskunders hushållsekonomi, å andra sidan behovet av stora investeringar över hela landet. Som alla kompromisser riskerar även denna att göra alla missnöjda, men jag har svårt att se hur man skulle kunna landa i något annat utan att det vältrar över åt ena eller andra hållet. Det är också ganska tekniskt och svårt att få till genomgripande förändringar som landar väl.

Det som är föreslaget tycker jag har en bra balans mellan intressena. Jag yrkar därmed bifall till förslaget.

Anf. 27 LINUS LAKSO (MP):

Herr talman! Vi står inför en omfattande elektrifiering som vi behöver göra för att byta ut fossilt mot förnybart. Vi behöver göra det för klimatomställningen, för vår konkurrenskraft och inte minst för vår säkerhet. Det är inte rimligt att Europa skickar mer pengar till Ryssland för fossila bränslen än vad vi stöttar Ukraina med.

Herr talman! Jag tycker också att detta, precis som i den förra debatten, framför allt är en missad chans att göra mer och bättre. Elnätsbolagens intäktsreglering, det vill säga hur mycket de får ta betalt av sina kunder, behöver reformeras så att det blir mer lönsamt att investera i flexibilitetstjänster, smarta elnät, digitalisering och energilagring. Tillsammans bidrar detta till att öka kapaciteten i det befintliga elnätet.

Jag nämnde några reformer under mitt förra anförande – att möjliggöra flexibilitet via aggregatorer från exempelvis elbilar och värmepumpar, för att ta två exempel – men mer behöver göras.

Uppskattningar visar att vi kan behöva investera så mycket som 1 000 miljarder i elnäten för att klara det ökade elbehovet. Det är dock om vi gör som vi har gjort hittills, det vill säga löser allting genom att bygga mer kopparledning, vilket blir onödigt dyrt. Samtidigt visar nämligen analyser att det finns en stor potential att använda elnäten effektivare, kanske så mycket som 25–40 procent effektivare. Det innebär, för den som är snabb i huvudräkning, en kostnadsbesparing på mellan 250 miljarder och 400 miljarder för elnätskunderna i slutändan.

Var och en förstår att det blir en väldigt stor skillnad när det gäller vilken prislapp du får på din faktura för elnätskostnaden om vi behöver investera 1 000 miljarder eller 600 miljarder.

Då kommer vi in på en av dagens frågor, nämligen överrullningen. Den skulle kunna göras på ett smartare sätt, anser jag. Jag har inte alla svar, men i stället för att låta elnätsbolagen fritt disponera detta kunde man ta fram en statlig strategi: Var behöver vi verkligen stärka upp elnäten för att klara elektrifieringen?

Vi kunde också ha mer av en plan för att klara klimatomställningen. Vi vet ju vilka industrier som behöver ställa om, och vi vet att vi behöver ställa om transportsektorn. Jag tror att detta skulle kunna göras effektivare.

En annan relaterad fråga som är högst aktuell och där jag tycker att man missar en chans är elnätsbolagens effekttariffer. Vi behöver absolut utnyttja elnätet effektivare och uppmuntra till smart styrning, men med det sätt på vilket effekttarifferna nu införs riskerar vi ett rejält bakslag.

Jag tror att alla som har en effekttariff vet vad det handlar om, men för övriga handlar det alltså om att du får betala för vilken effekt du använder på ditt abonnemang. Så som det är utformat nu hos många elnätsbolag riskerar det att slå mot exempelvis solcellsproducenter och elbilsägare. Dessa riskerar nu att straffas trots att de gjort samhället en tjänst genom att investera i mer förnybar energi, elektrifiera och byta ut det

fossila mot eldrift. De riskerar att få en avgift trots att det inte är fullt i elnätet, trots att det kanske finns hur mycket plats som helst och trots att det skulle vara ett perfekt tillfälle att ladda elbilen på full effekt för att utnyttja ett överskott av el.

Herr talman! Här behöver vi tydligare styrning från regeringen. Vi behöver ett uppdrag till Energimarknadsinspektionen att harmonisera denna lagstiftning – det är väl framför allt genom förordningar i dagsläget, men vi har alltså 170 olika elnätsbolag som nu sitter och utformar effekttariffer. För att detta ska funka på ett ändamålsenligt sätt behöver man kunna utveckla en smart styrning så att konsumenterna kan undvika den här effekttariffen, för det är egentligen det som är syftet: att på så sätt utnyttja elnäten smart.

Här ser vi inte heller några initiativ från den här regeringen, trots att det är ett pågående och akut problem. Som sagt straffas elkunder på ett helt otillbörligt sätt för när de använder effekt.

Ytterligare en missad chans är att tydligare möjliggöra för energigemenskaper i Sverige. Vi har inte ens en lagmässig definition av energigemenskap, trots att detta har blivit stort i andra länder – inte minst i Tyskland, där det finns tusentals energigemenskaper.

Det handlar egentligen om att man går ihop i ett kvarter, en by eller ett samhälle och optimerar elsystemet. Man kanske installerar energilagring och egen elproduktion. På så sätt kan man minska sina elkostnader, men man bidrar också till samhället genom ökad resiliens och beredskap, genom att elnäten kan nyttjas effektivare och inte minst genom ökad elproduktion.

Tyvärr ser vi alltså en lång rad missade chanser från den här regeringen när man ändå lägger fram en proposition.

Sist men inte minst: Varför passar man inte på att lägga fram en vätgasstrategi? Det är nu ungefär ett och ett halvt år sedan energiminister Ebba Busch i Almedalen proklamerade att Sverige nu har en vätgasstrategi. Problemet, herr talman, är bara att ingen har sett den, så jag får utgå från att den inte finns. Däremot finns det ett förslag från Energimyndigheten på en vätgasstrategi. Detta hade varit en alldeles ypperlig chans att faktiskt lägga fram en vätgasstrategi och en strategi för hur vi bygger ut infrastrukturen för just vätgas, vilket ju redan är på gång inte minst i norra Sverige.

Också vad gäller gasnäten och naturgasnäten hade vi behövt en tydligare strategi för att få in mer biogas. Vi har potential att byta ut all fossil gas som vi i dag använder i det svenska gasnätet mot biogas. Att fortsätta använda det fossila gynnar främst Ryssland och missgynnar klimatet.

Herr talman! Regeringen lämnar väldigt mycket att önska vad gäller smarta, innovativa lösningar som minskar vårt beroende av fossil energi, minskar kostnaderna för elkonsumenterna och minskar våra utsläpp av koldioxid.

Med det sagt, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 3.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 26 november.)

§ 17 Straff för överträdelser av EU:s nya förordningar om f-gaser och ozonnedbrytande ämnen

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2025/26:MJU5

Straff för överträdelser av EU:s nya förordningar om f-gaser och ozonnedbrytande ämnen (prop. 2025/26:13)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 26 november.)

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2025/26:52 Det skatterättsliga företräddaransvaret – nya regler om befrielse och rådrum

2025/26:55 Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel

2025/26:60 Stärkta insatser för äldre och för de som vårdar eller stöder närstående

2025/26:61 Utökade registerkontroller vid anställning i kommun

2025/26:68 Avvikande från bestämmelserna om tyst godkännande i EU:s förordning om gigabitinfrastruktur

Skrivelser

2025/26:51 Riksrevisionens rapport om generella statsbidrag som stabiliseringspolitiskt instrument

2025/26:67 Riksrevisionens rapport om likvärdighet i förskolan – statens stöd, uppföljning och tillsyn

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 november

2025/26:170 Underhållet av Sveriges järnväg
av Åsa Karlsson (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:171 Avskaffandet av karensavdraget
av Lena Johansson (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:172 Regeringens inflationspolitik
av Samuel Gonzalez Westling (V)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 21 november

2025/26:173 Ändrade ägardirektiv till SBAB

av *Peder Björk* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:174 Regionernas kostnader för samhällsviktig trafik

av *Åsa Karlsson* (S)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:175 Brott mot småföretagare

av *Ulrika Liljeberg* (C)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:176 Näringslivets förtroende för myndigheterna

av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:177 Missförhållanden i kycklingindustrin

av *Kajsa Fredholm* (V)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:178 Dumpade fartyg med kemiska stridsmedel

av *Elsa Widding* (-)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

2025/26:179 Besked om ICLD:s framtid

av *Hanna Westerén* (S)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:180 Uttalanden av imamer

av *Jonas Andersson* (SD)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2025/26:181 Överenskommelsen med Somalia

av *Olle Thorell* (S)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:182 Säkrande av strategiska råvaror

av *Hanna Westerén* (S)
till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

den 22 november

2025/26:183 Sänkningen av aktivitetsstödet

av *Ardalan Shekarabi* (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

den 24 november

2025/26:184 En tunnel under Södertälje kanal

av *Kerstin Lundgren* (C)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:185 Kompetensförsörjningen i äldreomsorgen

av *Louise Thunström* (S)
till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:186 Återkrav från Försäkringskassan

av *Sanne Lennström* (S)
till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:187 Karensavdraget

av *Olle Thorell* (S)
till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 november

2025/26:228 En demokratisk utveckling i Bangladesh

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2025/26:229 Stöd till kommunerna som motsvarar fastighetsskatten

av *Linus Lakso* (MP)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:230 Utbetalning av stöd motsvarande fastighetsskatten

av *Linus Lakso* (MP)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:231 Främjande av företagsetableringar och investeringar i Centralasien

av *Björn Söder* (SD)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:232 Scandinavian Mountains Airport som beredskapsflygplats

av *Peter Hultqvist* (S)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:233 Stärkt säkerhet för vård- och blåljuspersonal

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

2025/26:234 Rättsväsendets tillämpning av lagstiftning

av *Björn Söder* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 21 november

2025/26:235 Arbetstillstånd för personer som är etablerade på svensk arbetsmarknad

av *Joakim Järrebring* (S)
till migrationsminister Johan Forssell (M)

2025/26:236 Inkludering av Hjälmaren i det nationella miljöövervakningsprogrammet

av *Martina Johansson* (C)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

2025/26:237 Veterinärvård för djur i karantän

av *Angelica Lundberg* (SD)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:238 Hbtqi-barns utsatthet för hat

av *Anna Wallentheim* (S)
till jämställdhetsminister Nina Larsson (L)

2025/26:239 Våld och hat mot hbtqi-ungdomar i skolmiljöer

av *Anna Wallentheim* (S)
till utbildnings- och integrationsminister *Simona Mohamsson* (L)

2025/26:240 Den demokratiska utvecklingen i Rwanda

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister *Maria Malmer Stenergard* (M)

2025/26:241 Nationell uppföljning av rivningskontrakt

av *Joakim Järrebring* (S)
till infrastruktur- och bostadsminister *Andreas Carlson* (KD)

2025/26:242 Falsa familjehem och bristande skydd för barn i samhällsvård

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till socialtjänstminister *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2025/26:243 Viltstammarna i Sörmland

av *Martina Johansson* (C)
till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

2025/26:244 Överenskommelsen med Somalia

av *Olle Thorell* (S)
till bistånds- och utrikeshandelsminister *Benjamin Dousa* (M)

2025/26:245 Underlag gällande överenskommelse med Somalia

av *Olle Thorell* (S)
till bistånds- och utrikeshandelsminister *Benjamin Dousa* (M)

2025/26:246 Skattemedel till våldsbejakande islamism

av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildnings- och integrationsminister *Simona Mohamsson* (L)

den 24 november

2025/26:247 Elbilspremiens finansiering

av *Aida Birinxhiku* (S)
till klimat- och miljöminister *Romina Pourmokhtari* (L)

2025/26:248 Bifångst av lax i Östersjön

av *Andrea Andersson Tay* (V)
till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

2025/26:249 Narrativ på Medelhavsmuseet

av *Erik Hellsborn* (SD)
till kulturminister *Parisa Liljestränd* (M)

2025/26:250 Möjlighet för företag att rätta till brister innan sanktionsavgift beslutas

av *Heléne Björklund* (S)
till finansmarknadsminister *Niklas Wykman* (M)

2025/26:251 Uttalanden om utsläppen 2026

av *Aida Birinxhiku* (S)
till klimat- och miljöminister *Romina Pourmokhtari* (L)

2025/26:252 Näringspolitiken för landsbygden

av *Anette Rangdag* (SD)
till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

§ 21 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 24 november

2025/26:202 Åtal mot arrangör av prideparad i Ungern

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till utrikesminister *Maria Malmer Stenergard* (M)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 14.19.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med

§ 16 anf. 24 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om hänvisning av motion till utskott	1
Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN	1
§ 2 Justering av protokoll	1
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 4 Avsägelser	2
§ 5 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 6 Meddelande om frågestund	2
§ 7 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	2
§ 8 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 9 Anmälan om granskningsrapport	3
§ 10 Ärenden för bordläggning	3
§ 11 Skärpta krav för offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden	3
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU6	3
Anf. 2 LARS ISACSSON (S)	3
Anf. 3 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	4
Anf. 4 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M)	5
Anf. 5 ULRIKA WESTERLUND (MP)	6
(Beslut skulle fattas den 26 november.)	7
§ 12 Ett mer heltäckande straffansvar vid angrepp på företagshemligheter	7
Civilutskottets betänkande 2025/26:CU6	7
Anf. 6 LUDVIG CEIMERTZ (M)	7
Anf. 7 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	8
Anf. 8 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik	8
Anf. 9 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	8
Anf. 10 LUDVIG CEIMERTZ (M) replik	9
Anf. 11 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	9
(Beslut skulle fattas den 26 november.)	9
§ 13 Uppskjutet krav på att hållbarhetsrapportera för vissa företag	9
Civilutskottets betänkande 2025/26:CU8	9
Anf. 12 LUDVIG CEIMERTZ (M)	10
Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	10
(Beslut skulle fattas den 26 november.)	11
§ 14 Anpassning av vissa skatte- och avgiftsnedsättningar till EU:s regler om statsstöd	11
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU7	11
(Beslut skulle fattas den 26 november.)	11
§ 15 Förbättrad utformning av EU:s elmarknad	11
Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU8	11
Anf. 14 TOBIAS ANDERSSON (SD)	11
Anf. 15 FREDRIK OLOVSSON (S)	12
Anf. 16 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	13
Anf. 17 BIRGER LAHTI (V)	13
Anf. 18 LINUS LAKSO (MP)	14
Anf. 19 CAMILLA BRODIN (KD)	15
Anf. 20 LOUISE EKLUND (L)	16
(Beslut skulle fattas den 26 november.)	16
§ 16 Regelverket för framtidens el- och gasnät	16
Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU10	16
Anf. 21 TOBIAS ANDERSSON (SD)	16
Anf. 22 MONICA HAIDER (S)	17
Anf. 23 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	17
Anf. 24 BIRGER LAHTI (V)	18
Anf. 25 RICKARD NORDIN (C)	19

Anf. 26 LOUISE EKLUND (L).....	20
Anf. 27 LINUS LAKSO (MP).....	20
(Beslut skulle fattas den 26 november.).....	21
§ 17 Straff för överträdelser av EU:s nya förordningar om f-gaser och ozonnedbrytande ämnen.....	22
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2025/26:MJU5.....	22
(Beslut skulle fattas den 26 november.).....	22
§ 18 Bordläggning	22
§ 19 Anmälan om interpellationer	22
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	23
§ 21 Anmälan om skriftligt svar på fråga	24
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 14.19.	24